GENERALINĖS ADVOKATĖS ELEANOR SHARPSTON IŠVADA, pateikta 2011 m. vasario 10 d.[1]

1. Trys susijusios įmonės su kitomis įmonėmis dalyvavo susitarimuose dėl kainų nustatymo ir rinkų pasidalijimo, taip pat derino veiksmus pramoninių varinių vamzdžių rinkoje, taip pažeisdamos EB 81 straipsnį (dabar – SESV 101 straipsnį), todėl Komisija joms skyrė baudas.

2. Apskaičiuodama baudas Komisija atsižvelgė į kriterijus, nustatytus jos pačios priimtose gairėse, taip pat į įvairias atsakomybę sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes.

3. Tuomet šios trys įmonės kreipėsi į Bendrąjį Teismą[2], prašydamos gerokai sumažinti joms skirtas baudas ir teigdamos, kad nustatant baudų dydžius buvo padarytos penkios specifinės klaidos.

4. Jų prašymas visas buvo atmestas[3], todėl dabar jos kreipiasi į Teisingumo Teismą su apeliaciniu skundu, nurodydamos penkis pagrindus, iš kurių pirmieji keturi atitinka pirmuosius keturis jų pirmojoje instancijoje nurodytus ieškinio pagrindus. Tačiau penktuoju apeliacinio skundo pagrindu iškeliamas platesnis klausimas, susijęs su priežiūros, kurią vykdo Bendrasis Teismas, įgyvendindamas neribotą su finansinėmis sankcijomis susijusią jurisdikciją, apimtimi ir pobūdžiu.

Teisinis pagrindas

Žmogaus teisės ir pagrindinės teisės

5. Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Tuo metu, prieš įsigaliojant Lisabonos sutarčiai, Bendrasis Teismas buvo vadinamas Pirmosios instancijos teismu. Siekdama paprastumo ir atsižvelgdama į tai, kad šis pakeitimas buvo visiškai formalus, šioje išvadoje vartosiu dabartinį pavadinimą.

3 — 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimas *KME Germany ir kt. prieš Komisiją*, T-127/04, Rink. p. II-1167 (toliau – skundžiamas sprendimas). Kitos kartelio dalyvės, kurioms tuo pačiu sprendimu skirtos baudos, taip pat užginčijo šį sprendimą ir jų prašymai tą pačią dieną taip pat buvo atmesti: žr. 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimą *Wieland-Werke prieš Komisiją*, T-116/04, Rink. p. II-1087 ir 2009 m. gegužės 6 d. Sprendimą *Outokumpu ir Luvata prieš Komisiją*, T-122/04, Rink. p. II-1135.

„Nustatant kiekvieno asmens pilietines teises ir pareigas ar jam pareikštą baudžiamąjį kaltinimą, jis turi teisę, kad jo byla būtų nagrinėjama per įmanomai trumpiausią laiką lygybės ir viešumo sąlygomis pagal įstatymą sudaryto nepriklausomo ir nešališko teismo. <…>“

6. 6 straipsnio 2 ir 3 dalyse „nusikaltimo padarymu“ kaltinamiems asmenims numatytos specifinės papildomos garantijos, įskaitant nekaltumo prezumpciją ir teisę pasinaudoti įvairiomis gynybos priemonėmis.

7. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) [4] 47 straipsnyje „Teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą“ numatyta:

„Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.

Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo bylą per kiek įmanoma trumpesnį laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. <...>“

8. Šio straipsnio išaiškinime, be kita ko, nurodoma, kad antra pastraipa atitinka EŽTK 6 straipsnio 1 dalį su tokia išlyga:

„Sąjungos teisėje teisė į teisingą bylos nagrinėjimą neribojama vien ginčais, susijusiais su civilinėje teisėje nustatytomis teisėmis ir pareigomis. Taip yra todėl, kad Sąjunga – tai teisinė bendrija, kaip nurodė Teismas Sprendime *Les Verts prieš Europos Parlamentą* byloje 294/83 (1986 m. balandžio 23 d. sprendimas, 1986, Rink. p. 1339). Nepaisant to, visais atžvilgiais, išskyrus jų taikymo sritį, EŽTK suteiktos garantijos panašiu būdu taikomos Sąjungai.“

9. Chartijos 49 straipsnis pavadintas „Teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principai“. Dėl bausmių 49 straipsnio 3 dalyje numatyta: „Bausmės griežtumas turi atitikti padarytą nusikalstamą veiką“. Remiantis išaiškinimu, šioje nuostatoje „nurodytas bausmės ir nusikalstamos veikos proporcingumo bendras principas, kuris yra įtvirtintas valstybių narių bendrose konstitucinėse tradicijose ir Teisingumo Teismo praktikoje.“

4 — Paskelbta Nicoje 2000 m. gruodžio 7 d. (OL C 364, 2000, p. 1). Atnaujintą redakciją Europos Parlamentas patvirtino 2007 m. lapkričio 29 d., panaikinęs nuorodas į Europos Konstituciją (OL C 303, 2007, p. 1); naujausia (po Lisabonos strategijos įgyvendinimo) suvestinė redakcija, paskelbta OL C 83, 2010, p. 389.

10. Chartijos 51 straipsnyje apibrėžiama jos taikymo sritis. 51 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šios Chartijos nuostatos skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą, bei valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Todėl jie turi gerbti teises, laikytis principų ir juos taikyti pagal turimus atitinkamus įgaliojimus.“ [5]

Sutarties nuostatos

11. EB 81 straipsnio 1 dalyje (dabar, šiek tiek pakeitus formuluotę, – SESV 101 straipsnio 1 dalis) numatyta:

„Kaip nesuderinami su bendrąja rinka yra draudžiami: visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas bendrojoje rinkoje, būtent tie, kuriais:

a) tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kokios nors kitos prekybos sąlygos;

<…>

c) dalijamasi rinkomis arba tiekimo šaltiniais;

<…>“

12. EB 229 straipsnyje (dabar, šiek tiek pakeitus formuluotę, – SESV 261 straipsnis) numatyta:

„Pagal šios Sutarties nuostatas Europos Parlamento ir Tarybos bendrai priimti ir Tarybos priimti reglamentai gali suteikti Teisingumo Teismui neribotą jurisdikciją skirti tokiuose reglamentuose numatytas baudas.“

13. Apskritai EB 230 straipsniu (po pakeitimo – SESV 263 straipsnis) Teisingumo Teismui suteikta jurisdikcija prižiūrėti institucijų, įskaitant Komisiją, priimtų teisės aktų teisėtumą „dėl kompetencijos trūkumo, esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimo, šios Sutarties ar kokios nors su jos taikymu susijusios teisės normos pažeidimo arba piktnaudžiavimo įgaliojimais“.

5 — Pirminė (2000 m.) redakcija. Dabar antrasis sakinys išdėstytas taip: „Todėl jie turi gerbti teises, laikytis principų ir juos taikyti pagal turimus atitinkamus įgaliojimus, nepažeisdami Sąjungos įgaliojimų, suteiktų jai Sutartimis, ribų.“

14. Pagal EB 225 straipsnio 1 dalį (po pakeitimo – SESV 256 straipsnio 1 dalis) Bendrojo Teismo jurisdikcijai iš esmės priklauso kaip pirmajai instancijai spręsti tokias bylas ir jo sprendimai gali būti skundžiami Teisingumo Teismui tik teisės klausimais.

Konkurencijos teisės įgyvendinimas

15. Tarybos reglamento Nr. 17 [6], kuris buvo taikytinas bylos aplinkybėms, 15 straipsnyje numatyta:

„2. Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1 000 iki 1 000 000 apskaitos vienetų [7] arba didesnes, bet ne didesnes kaip 10 % kiekvienos iš pažeidime dalyvaujančių įmonių praėjusių finansinių metų apyvartos, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

a) jos pažeidžia [EB 81] straipsnio 1 dalį arba [SESV 101 straipsnio 1 dalį]; arba

<…>

Nustatant baudos dydį, atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę.

<…>

4. Sprendimai, priimti pagal <…> 2 [dalį] nėra baudžiamosios teisės pobūdžio.“ [8]

16. Reglamento Nr. 17 17 straipsnyje buvo numatyta:

„Pagal [EB 229 straipsnį arba SESV 261] straipsnį Teisingumo Teismui suteikiama visiška jurisdikcija peržiūrėti sprendimus, kuriais Komisija yra nustačiusi baudą arba reguliariai mokamus delspinigius; Teisingumo Teismas gali panaikinti, sumažinti arba padidinti baudas arba reguliariai mokamus delspinigius.“ [9]

6 — 1962 m. vasario 6 d. Pirmasis reglamentas, įgyvendinantis Sutarties [81] ir [82] straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3). 2004 m. gegužės 1 d. Reglamentas Nr. 17 panaikintas ir pakeistas 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205), kuriuo didelė dalis su ES konkurencijos teisės taikymu susijusios atsakomybės perkelta valstybių narių teismams ir institucijoms.

7 — Apskaitos vienetas – dabartinis euras.

8 — Iš esmės tokios pačios nuostatos dabar įtvirtintos Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2, 3 ir 5 dalyse.

9 — Iš esmės tokia pati nuostata dabar įtvirtinta Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnyje.

17. Bylos aplinkybėms taip pat taikytinos ir Komisijos 1998 m. Baudų nustatymo metodo gairės (toliau – gairės) [10]. Šių gairių preambulėje, be kita ko, buvo numatyta:

„Čia aprašyti principai turėtų užtikrinti Komisijos sprendimų skaidrumą bei nešališkumą įmonių ir Teisingumo Teismo požiūriu, kartu išlaikant atitinkamų teisės aktų įtvirtintą Komisijos diskreciją nustatyti baudas iki 10 % bendrosios įmonės apyvartos. Vis dėlto šia diskrecija turi būti naudojamasi laikantis nuoseklios ir nediskriminuojančios politikos, suderinamos su bausmės už konkurencijos taisyklių pažeidimus tikslais.

Naujasis baudos dydžio nustatymo metodas bus grindžiamas toliau aprašyta schema, paremta pagrindine baudos suma, kuri gali būti didinama dėl sunkinančių aplinkybių arba mažinama dėl lengvinančių [11] aplinkybių.“

18. Pagal gairių 1 punktą pagrindinė bauda nustatoma remiantis pažeidimo sunkumu ir trukme, kurie yra vieninteliai kriterijai, numatyti Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje.

19. Kalbant apie sunkumą, remiantis 1 punkto A dalimi, turėjo būti atsižvelgiama į pažeidimo pobūdį, „jo įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta“, ir į susijusios geografinės rinkos dydį. Pažeidimai buvo skirstomi į tris kategorijas: lengvi pažeidimai, sunkūs pažeidimai ir labai sunkūs pažeidimai. Tarp pastarųjų nurodomi horizontalūs apribojimai, kaip antai kainų karteliai ir rinkos dalijimosi kvotos, už kuriuos nustatomos „galimos baudos“ daugiau nei 20 milijonų eurų. Taip pat būtų galima „įmonėms skirti skirtingas baudas pagal jų padaryto pažeidimo pobūdį“ ir būtina

10 — Baudų nustatymo remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalimi metodo gairės (OL C 9, 1998, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 171). 2006 m. rugsėjo 1 d. 1998 m. Gairės pakeistos Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėmis (OL C 210, 2006, p. 2). 2006 m. gairėse įtvirtintas kitoks požiūris, iš esmės nustatant, kad bazinis dydis apskritai apskaičiuojamas 30 % metinės pardavimo, su kuriuo susijęs pažeidimas, vertės (prireikus šis dydis koreguojamas atsižvelgiant į visas reikšmingas aplinkybes) padauginus iš pažeidimo metų skaičiaus ir šį dydį pakoregavus atsižvelgiant į sunkinančias aplinkybes, lengvinančias aplinkybes bei atgrasomojo poveikio veiksnį. Baudos dydis negali viršyti 10 % metinės apyvartos, taip pat privalo būti taikomos atleidimo nuo baudų taisyklės (žr. 22 punktą ir 13 išnašą) ir išimtinė galimybė sumažinti baudą, jeigu ji įmonei būtų nepakeliama.

11 — Išnaša svarbi tik tekstui anglų kalba.

„atsižvelgti į faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę padaryti pastebimos žalos kitiems ūkio subjektams ir visų pirma vartotojams bei nustatyti tokio dydžio baudą, kuri turėtų pakankamą atgrasantį poveikį“.

20. Kalbant apie trukmę, remiantis 1 punkto B dalimi, turėjo būti skiriami trumpos trukmės pažeidimai (paprastai mažiau nei vienų metų) – jų atveju už sunkumą numatytos baudos dydis nekistų, vidutinės trukmės pažeidimai (paprastai nuo vienų iki penkerių metų) – jų atveju ši suma galėtų didėti iki 50 %, ir ilgos trukmės pažeidimai (paprastai daugiau nei penkerių metų) – jų atveju baudos dydis galėtų didėti „iki 10 % per metus“ [12]. Prie sumos, nustatytos už sunkumą, pridėjus sumą, nustatytą už trukmę, gaunamas pagrindinis skiriamos baudos dydis.

21. 2 punkte buvo numatyta, kad pagrindinė bauda didinama esant sunkinančioms aplinkybėms, pavyzdžiui, pakartotini to paties pobūdžio tų pačių įmonių (-ės) pažeidimai.

22. 3 punkte buvo numatyta, kad pagrindinis baudos dydis mažinamas esant lengvinančioms aplinkybėms, pavyzdžiui, neteisėtų susitarimų arba veiksmų neįgyvendinimas praktikoje (antra įtrauka), pažeidimo nutraukimas Komisijai įsikišus (visų pirma jai atlikus patikrinimus) (trečia įtrauka) ir aktyvus įmonės bendradarbiavimas per tyrimą, nepatenkantis į 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo sritį (šešta įtrauka) [13].

23. Pranešime dėl bendradarbiavimo apibrėžiamos sąlygos, kurioms esant įmonėms, bendradarbiaujančioms su Komisija per kartelio tyrimą, baudos, skirtinos nebendradarbiaujant, gali būti neskiriamos arba sumažinamos.

24. Pranešimo dėl bendradarbiavimo A skyriaus 4 punkte buvo numatyta: „Komisija mano, kad Bendrija yra suinteresuota [*sic*] palankiau traktuoti įmones, kurios bendradarbiauja su Komisija esant toliau apibrėžtoms sąlygoms. Vartotojų ir piliečių suinteresuotumas, kad minėti veiksmai būtų atskleisti

12 — Kaip paaiškės nagrinėjant trečiąjį ir ketvirtąjį apeliacinio skundo pagrindus, gali būti naudinga patikslinti, kad tai reiškia (toks yra aiškinimas, kuriuo, mano žiniomis, niekada nebuvo abejojama) visos sumos didinimą (≤ 10 x n) %, kai n = pažeidimo trukmės metų skaičius. Taip pat žr. 26 punkte nurodytą skundžiamo sprendimo 19 punktą ir šios išvados 16 išnašą.

13 — Bylos aplinkybėms taikomas Pranešimas dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL C 207, 1996, p. 4). Šis pranešimas 2002 m. vasario 14 d. pakeistas Pranešimu apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3), kuris 2006 m. pakeistas Komisijos Pranešimu dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose (OL C 298, 2006, p. 17).

ir uždrausti, yra svarbesnis nei suinteresuotumas skirti baudas įmonėms, kurios bendradarbiauja su Komisija ir taip suteikia jai galimybę arba padeda atskleisti bei uždrausti kartelį“. B, C ir D skyriuose detaliai nurodoma, kaip turi elgtis įmonė, dalyvavusi antikonkurencinėje veikloje, kad, nepaisant to, bauda jai būtų neskiriama arba sumažinta. Šiuose skyriuose įtvirtinta:

„B. BAUDOS NESKYRIMAS ARBA LABAI DIDELIS BAUDOS SUMAŽINIMAS

Įmonei, kuri:

a) praneša Komisijai apie slaptą kartelį, kol ši, priėmusi atitinkamą sprendimą, atlieka patikrinimą kartelyje dalyvaujančiose įmonėse, ir jei dar neturi pakankamai informacijos, kad įrodytų kartelinio susitarimo, apie kurį pranešama, egzistavimą;

b) pirmoji pateikė informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelinio susitarimo egzistavimą;

c) nutraukė savo dalyvavimą neteisėtoje veikloje ne vėliau kaip pranešimo apie kartelį momentu;

d) suteikia Komisijai visą naudingą informaciją, visus turimus dokumentus bei įrodymus apie kartelį ir nuolat bei visapusiškai bendradarbiauja per visą tyrimą;

e) nevertė kitos įmonės dalyvauti kartelyje ir nekurstė jos atlikti neteisėtų veiksmų bei nebuvo pagrindinė jų vykdytoja,

bauda, kuri būtų skirta, jei įmonė [*sic*] nebūtų bendradarbiavusi, sumažinama mažiausiai 75 % arba gali būti visai neskiriama.

C. DIDELIS BAUDOS SUMAŽINIMAS

B skyriaus b–e punktų sąlygas įvykdžiusiai įmonei, pranešusiai apie slaptą kartelį po to, kai Komisija, priėmusi atitinkamą sprendimą, atliko patikrinimą kartelyje dalyvavusiose įmonėse, kuris nesuteikė pakankamo pagrindo pradėti tyrimo procedūros sprendimui priimti, bauda sumažinama 50–75 %.

D. REIKŠMINGAS BAUDOS SUMAŽINIMAS

1. Jei įmonė bendradarbiauja, nors neįvykdytos visos B ir C skyrių sąlygos, bauda, kuri jai būtų skirta, jei nebūtų bendradarbiavusi su Komisija, sumažinama 10–50 %.

2. Taip visų pirma yra tuomet, kai:

— iki išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus įmonė suteikė Komisijai informacijos, pateikė dokumentus ar kitus įrodymus, padedančius atskleisti padarytą pažeidimą,

— gavusi pranešimą apie kaltinimus, įmonė informuoja Komisiją, kad ji neginčija faktinių aplinkybių, kuriomis Komisija grindžia savo kaltinimus.“

Baudų skyrimas ir nustatymas šioje byloje

25. Atlikusi įvairius tyrimus, 2003 m. gruodžio 16 d., Komisija priėmė sprendimą [14], kuriame konstatavo, kad šešios įmonės – *Wieland Werke AG* (toliau – *Wieland*), *Outokumpu Oyj*, *Outokumpu Copper Products OY* (toliau kartu – *Outokumpu*), *KM Europa Metal AG* (toliau – *KME Germany*), *Europa Metalli SpA* (toliau – *KME Italy*) ir *Tréfimétaux SA* (toliau – *KME France*) – nuo 1988 m. gegužės 3 d. iki 2001 m. kovo 22 d. dalyvavo sudarant susitarimus ir derinant veiksmus, kuriais pramoninių vamzdžių sektoriuje buvo nustatomos kainos ir dalijamos rinkos, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir (nuo 1994 m. sausio 1 d.) EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį. *KME Germany, KME France* ir *KME Italy* (kurios nuo 1995 m. buvo KME grupės dalis, toliau kartu – KME) buvo ieškovės pirmojoje instancijoje ir yra apeliantės šiame teismo procese.

26. KME skirta baudų, kurių bendra suma – 39,81 milijono eurų [15]. Procedūra, kurią Komisija taikė nustatydama šias sumas,

14 — C(2003) 4820, galutinis (byla COMP/E–1/38.240 — Pramoniniai vamzdžiai) (toliau – ginčijamas sprendimas). Santrauka paskelbta OL L 125, 2004, p. 50.

15 — 10,41 miljono eurų *KME Germany*, 10,41 milijono eurų solidariai *KME France* ir *KME Italy* – abi sumos už laikotarpį nuo 1988 m. gegužės 3 d. iki 1995 m. birželio 19 d., ir 18,99 milijono eurų visoms trims bendrovėms solidariai už laikotarpį nuo 1995 m. birželio 20 d. iki 2001 m. kovo 22 dienos.

skundžiamo sprendimo 11–22 punktuose apibendrinama taip:

„11. Visų pirma dėl pradinio baudos dydžio nustatymo Komisija nusprendė, kad pažeidimas, kuris iš esmės pasireiškė kainų nustatymu ir rinkos padalijimu, dėl paties savo pobūdžio yra labai sunkus pažeidimas (ginčijamo sprendimo 294 konstatuojamoji dalis).

12. Nustatydama pažeidimo sunkumą Komisija taip pat atsižvelgė į tai, kad kartelis darė poveikį visai Europos ekonominės erdvės (EEE) teritorijai (ginčijamo sprendimo 316 konstatuojamoji dalis). Be to, Komisija išnagrinėjo realų pažeidimo poveikį ir padarė išvadą, kad kartelis „bendrai paveikė rinką“ (ginčijamo sprendimo 314 konstatuojamoji dalis).

13. Darydama minėtą išvadą Komisija, be kita ko, rėmėsi toliau išdėstytomis aplinkybėmis. Visų pirma ji atsižvelgė į kartelio įgyvendinimą, nurodydama, kad kartelio dalyvės keitėsi informacija apie pardavimo apimtį ir kainų lygį (ginčijamo sprendimo 300 konstatuojamoji dalis). Antra, bylos medžiaga parodė, kad per laikotarpį, kai beveik nesilaikyta kartelinio susitarimo, kainos sumažėjo, o per kitus laikotarpius – labai pakilo (ginčijamo sprendimo 310 konstatuojamoji dalis). Trečia, Komisija pasirėmė kartelio dalyvių bendrai užimama nuo 75 iki 85 % rinkos dalimi (ginčijamo sprendimo 310 konstatuojamoji dalis). Ketvirta, Komisija konstatavo, kad per visą pažeidimo laikotarpį kartelio dalyvių atitinkamos rinkos dalys iš dalies nepakito, nors jų klientai kartais keitėsi (ginčijamo sprendimo 312 konstatuojamoji dalis).

14. Galiausiai nustatydama pažeidimo sunkumą Komisija atsižvelgė į tai, kad pramoninių varinių vamzdžių rinka yra svarbus sektorius, kurio vertė EEE lygmeniu sudaro 288 milijonus eurų (ginčijamo sprendimo 318 konstatuojamoji dalis).

15. Atsižvelgusi į visas minėtas aplinkybes, Komisija padarė išvadą, kad nagrinėjamas pažeidimas laikytinas labai sunkiu (ginčijamo sprendimo 320 konstatuojamoji dalis).

16. Antra, Komisija atskirai vertino atitinkamas įmones, siekdama atsižvelgti į

kiekvienos jų realų ekonominį pajėgumą padaryti didelės žalos konkurencijai. Šiuo atžvilgiu Komisija pabrėžė, kad EEE turimos pramoninių vamzdžių rinkos dalys skiriasi, t. y. KME grupė, EEE rinkos lyderė, užima [konfidenciali informacija] % rinkos dalį, o *Outokumpu* ir *Wieland* turi atitinkamai [konfidenciali informacija] ir 13,4 % rinkos dalis. Atsižvelgiant į minėtą skirtumą *Outokumpu* ir *Wieland* skirta pradinė bauda sudaro 33 % KME grupei skirtos baudos, t. y. *Outokumpu* ir *Wieland* – po 11,55 milijono eurų, o KME grupei – 35 milijonai eurų (327 ir 328 konstatuojamosios dalys).

17. Kadangi KME grupė sukurta 1995 m., šiai grupei nustatytą pradinę baudą, t. y. 35 milijonus eurų, Komisija padalijo į dvi dalis. Pirmoji dalis – už 1988–1995 metų laikotarpį (atskirdama *KME Germany* nuo *KME France* ir *KME Italy*), o antroji – už 1995–2001 metus (tris įmones laikydama viena grupe). Todėl minėta pradinė suma buvo paskirstyta taip: 8,75 milijono eurų – *KME Germany* (už 1988–1995 metus), 8,75 milijono eurų – kartu *KME Italy* ir *KME France* (už 1988–1995 metus) ir 17,50 milijono eurų – KME grupei, t. y. kartu *KME Germany, KME France* ir *KME Italy* (už 1995–2001 metus) (ginčijamo sprendimo 329 konstatuojamoji dalis).

18. Trečia, siekdama atsižvelgti į tai, kad turi būti nustatyta tokia bauda, kuri užtikrintų atgrasomąjį poveikį, *Outokumpu* nustatytą pradinę baudą Komisija padidino 50 % iki 17,33 milijono eurų, manydama, jog šios įmonės pasaulinė apyvarta, kuri viršija 5 milijardus eurų, rodo, kad jos dydis ir ekonominis pajėgumas leidžia tai daryti (ginčijamo sprendimo 334 konstatuojamoji dalis).

19. Ketvirta, pažeidimo, kuris tęsėsi nuo 1988 m. gegužės 3 d. iki 2001 m. kovo 22 d., trukmę įvertino kaip „ilgą“. Todėl, atsižvelgusi į pažeidimo trukmę, Komisija nusprendė, kad atitinkamoms įmonėms nustatytas pradines baudas reikia padidinti 10 % už kiekvienus dalyvavimo kartelyje metus. Taigi KME grupei nustatytą pradinę baudą Komisija padidino 55 % už laikotarpį nuo 1995 m. iki 2001 m. ir, viena vertus, *KME Germany* bei, kita vertus, *KME Italy* ir *KME France* nustatytas pradines baudas padidino 70 % už laikotarpį nuo 1988 m. iki 1995 metų. Todėl visai

KME grupei nustatyta pagrindinė bauda sudarė 56,88 milijono eurų (ginčijamo sprendimo 338, 342 ir 347 konstatuojamosios dalys) [16].

20. Penkta, dėl sunkinančių aplinkybių *Outokumpu* nustatyta pagrindinė bauda buvo padidinta 50 % atsižvelgiant į pakartotinį pažeidimą, nes jos atžvilgiu jau buvo priimtas 1990 m. liepos 18 d. Komisijos sprendimas 90/417/EAPB, susijęs su [AP] 65 straipsnio taikymo procedūra dėl Europos plokščių šaltojo valcavimo produktų iš nerūdijančio plieno gamintojų susitarimo ir suderintų veiksmų (OL L 220, p. 28) (ginčijamo sprendimo 354 konstatuojamoji dalis).

21. Šešta, dėl lengvinančių aplinkybių Komisija pažymėjo, kad be *Outokumpu* bendradarbiavimo ji būtų galėjusi įrodyti neteisėto elgesio buvimą tik už ketverių metų laikotarpį, ir dėl to sumažino jai nustatytą pagrindinę baudą 22,22 milijono eurų, kad ši pagrindinė bauda atitiktų tą, kuri būtų skirta už minėtą laikotarpį (ginčijamo sprendimo 386 konstatuojamoji dalis).

22. Septinta, pagal 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių Komisija galiausiai sumažino *Outokumpu* baudą 50 %, *Wieland* baudą – 20 % ir KME grupės baudą – 30 % (ginčijamo sprendimo 402, 408 ir 423 konstatuojamosios dalys).“

Skundžiamo sprendimo santrauka

27. KME pirmojoje instancijoje pateiktas ieškinys buvo pavadintas „Ieškiniu pagal EB 225 ir 230 straipsnius“. Šiuo ieškiniu KME Bendrojo Teismo prašė:

— iš esmės sumažinti skirtą baudą,

— priteisti iš Komisijos KME bylinėjimosi išlaidas, taip pat išlaidas, susijusias su banko garantijos pateikimu vietoj baudos mokėjimo, kol Bendrasis Teismas priims sprendimą, ir

16 — Nors skundžiamame sprendime tai nenurodyta, ginčijamu sprendimu pradinė suma *Outokumpu* ir *Wieland* buvo padidinta 125 %, atitinkamai nuo 17,33 milijono eurų iki 38,98 milijono eurų ir nuo 11,55 milijono eurų iki 25,99 milijono eurų (ginčijamo sprendimo 328, 334 ir 347 konstatuojamosios dalys).

— imtis visų kitų priemonių, kurias Bendrasis Teismas laikys tinkamomis.

28. Šiuos prašymus KME grindė penkiais ieškinio pagrindais, kurie visi susiję su baudos dydžio nustatymu: a) apskaičiuojant pradinę baudą nebuvo tinkamai atsižvelgta į konkretų kartelio poveikį; b) netinkamas atitinkamos rinkos dydžio įvertinimas; c) klaidingas baudos padidinimas už pažeidimo trukmę; d) neatsižvelgimas į lengvinančias aplinkybes ir e) klaidingas pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymas. Bendrasis Teismas atmetė visus penkis ieškinio pagrindus, taigi ir visą ieškinį.

29. Dėl pirmojo ieškinio pagrindo (netinkamo atsižvelgimo į konkretų kartelio poveikį) Bendrasis Teismas konstatavo, kad Komisija turi teisę skirstyti dalyves atsižvelgdama į kiekvienai iš jų tenkančią rinkos dalį, kad karteliai (ypač kainų nustatymo ir klientų pasidalijimo) dėl paties savo pobūdžio yra tokie sunkūs pažeidimai, kad už juos turi būti skiriamos griežčiausios baudos, nepaisant poveikio rinkai, ir kad, „be to“, Komisija tinkamai įrodė konkretų kartelio poveikį atitinkamai rinkai.

30. Antrajame ieškinio pagrinde KME tvirtino, kad Komisija klaidingai įvertino varinių vamzdžių gamybos rinkos dydį pagal apyvartą, įtraukdama žaliavos (t. y. vario) kainą, nes šią kainą nustato (o kartais ir tiesiogiai sumoka) klientai; teisingas vertinimas turėjo būti grindžiamas gamintojų pridėta verte. Bendrasis Teismas konstatavo, kad nėra jokios pagrįstos priežasties reikalauti apskaičiuoti apyvartą atitinkamoje rinkoje neatsižvelgiant į tam tikras gamybos išlaidas ir kad, nepaisant apyvartos netikslumo, teisės aktų leidėjas, Komisija ir Teisingumo Teismas ją laiko tinkamu kriterijumi įmonių dydžiui ir ekonominiam pajėgumui vertinti.

31. Dėl trečiojo ieškinio pagrindo (klaidingas baudos padidinimas – 10 % už kiekvienus metus – dėl pažeidimo trukmės) Bendrasis Teismas konstatavo, kad nepainiodama pažeidimo sunkumo ir trukmės Komisija leistinu būdu pasinaudojo veiksmų laisve, kiek jos buvo sau suteikusi gairėse įtvirtintomis taisyklėmis, ir kad 125 % padidinimas už dvylikos metų ir dešimties mėnesių laikotarpį nėra neproporcingas.

32. Ketvirtajame ieškinio pagrinde KME nurodė, kad pažeisdama savo pačios gaires Komisija neatsižvelgė į tam tikras lengvinančias aplinkybes: i) nors KME sistemingai ir neatsisakė taikyti susitarimų, juos taikė ribotai; ii) po Komisijos atliktų patikrinimų KME iš

karto ir savanoriškai nutraukė pažeidimą; iii) sunki ekonominė padėtis pramoninių vamzdžių sektoriuje; iv) KME pateikė įrodymų, kurie buvo lemiami arba papildė Komisijos turimus įrodymus. Bendrasis Teismas atitinkamai konstatavo, kad: i) KME iš tikrųjų neveikė konkurencingai, o ribotas taikymas nėra pakankama lengvinanti aplinkybė; ii) Komisija pati sprendžia, ar sumažinti baudą dėl pažeidimo, ypač kai jis yra tyčinis, nutraukimo įsikišus Komisijai, ir tai priklauso nuo aplinkybių vertinimo; iii) Komisija neprivalo blogos atitinkamo sektoriaus finansinės padėties laikyti lengvinančia aplinkybe; ir iv) taikydama lengvinančias aplinkybes, Komisija turi diskreciją ir laikydama, kad svarbią informaciją pateikė ne KME, o *Outokumpu*, Komisija šia diskrecija pasinaudojo tinkamai.

33. Penktajame ieškinio pagrinde (nepakankamas baudos sumažinimas pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo) KME nurodė, kad i) ankstesnėse bylose trečiosioms šalims buvo taikytas palankesnis požiūris; ii) už KME suteiktą informaciją bauda turėjo būti sumažinta daugiau kaip 30 %; ir iii) *Outokumpu* nustatytą baudą sumažinusi 50 % Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą. Bendrasis Teismas atitinkamai konstatavo, jog: i) tai, kad Komisija anksčiau taikė tam tikrą sumažinimą už konkretų elgesį, nereiškia, kad ji privalo taikyti tokį patį sumažinimą vertindama panašų elgesį per kitą procedūrą; ii) gali būti taisoma tik akivaizdi vertinimo klaida, nes Komisija turi didelę diskreciją vertinti įmonės bendradarbiavimo kokybę ir naudingumą, visų pirma lygindama su kitų įmonių indėliu, o šiuo atveju tokios akivaizdžios klaidos nebuvo; ir iii) diskriminacijos nebuvo, nes KME ir *Outokumpu* padėtis nepanaši.

Apeliacinio skundo pagrindai

34. KME pateikia septynis apeliacinio skundo pagrindus, kuriuos galima apibendrinti taip.

35. Pirma, konstatuodamas, kad Komisija tinkamai įrodė kartelio poveikį atitinkamai rinkai – veiksnį, į kurį reikia atsižvelgti nustatant pagrindinę KME skirtiną baudą, Bendrasis Teismas pažeidė Europos Sąjungos (toliau – ES) teisę ir nurodė nelogiškus bei

netinkamus pirmojo ieškinio pagrindo atmetimo motyvus. Be to, pritardamas Komisijos išvadai, kad KME ekonometriniai duomenys neįrodė, jog visas pažeidimas neturėjo poveikio rinkai, Bendrasis Teismas aiškiai iškraipė jam pateiktus faktus ir įrodymus.

36. Antra, patvirtindamas Komisijos nustatytą pažeidimo paveiktos rinkos (pramoninių vamzdžių) dydį, į kurį įtraukta atskiros tiekėjų rinkos (vario) apyvarta, nors kartelio narės nebuvo vertikaliai integruotos į šią tiekėjų rinką, Bendrasis Teismas pažeidė ES teisę ir netinkamai argumentavo, kodėl atmetė antrąjį KME ieškinio pagrindą.

37. Trečia, Bendrasis Teismas pažeidė ES teisę ir neaiškiai, nelogiškai bei netinkamai argumentavo, kodėl jis patvirtina atitinkamą ginčijamo sprendimo dalį ir atmeta trečiąjį KME ieškinio pagrindą, t. y. kad Komisija, maksimaliai padidindama pagrindinę KME skirtą baudą už pažeidimo trukmę, klaidingai taikė gaires ir pažeidė proporcingumo bei vienodo požiūrio principą.

38. Ketvirta, Bendrasis Teismas pažeidė ES teisę, kai atmetė KME ieškinio ketvirtojo pagrindo ketvirtą dalį ir patvirtino tą ginčijamo sprendimo dalį, kurioje Komisija atsisakė KME taikyti baudos sumažinimą už bendradarbiavimą ne pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo ir pažeidė tiek gaires, tiek teisingumo ir vienodo požiūrio principus.

39. Penkta, Bendrasis Teismas pažeidė ES teisę ir pagrindinę teisę į visišką ir veiksmingą teisminę priežiūrą, kadangi išsamiai ir detaliai neišnagrinėjo KME argumentų ir rodė šališką palankumą Komisijos diskrecijai.

40. Manau, kad iš šių apeliacinio skundo pagrindų pirmiausia reikia išnagrinėti penktąjį, paskutinį, kadangi nuo požiūrio, kurio Teisingumo Teismas laikosi bendruoju klausimu, susijusiu su priežiūros, kurią Bendrasis Teismas turi vykdyti tokio pobūdžio bylose, apimtimi, laipsniu ir pobūdžiu, priklausys požiūris, kurio turėtų būti laikomasi nagrinėjant keturis pirmuosius apeliacinio skundo pagrindus, kuriais visais kritikuojamas konkretus skirtingas tokios priežiūros taikymas.

Penktasis apeliacinio skundo pagrindas: veiksminga teisminė priežiūra

Susijusios skundžiamo sprendimo ištraukos

41. Patvirtindamos teiginį, kad Bendrasis Teismas „rodė pernelyg didelį ir nepagrįstą palankumą Komisijos diskrecijai“, KME cituoja šias skundžiamo sprendimo ištraukas:

„92. <...> pažeidimo sunkumas nustatomas atsižvelgiant į daugelį kriterijų, kuriuos vertindama Komisija turi didelę diskreciją <…>“

„103. <...> Naudodamasi savo diskrecija <...> Komisija turi nuspręsti, kokį padidinimą ji ketina taikyti už pažeidimo trukmę.“

„115. Priėmus gaires, netapo nereikšminga ankstesnė teismų praktika, pagal kurią Komisija turi diskrecijos teisę, jai leidžiančią, nelygu bylos aplinkybės, nustatant baudas, kurias ji ketina skirti, atsižvelgti arba neatsižvelgti į tam tikrus veiksnius. Kadangi gairėse nėra privalomų nurodymų dėl lengvinančių aplinkybių, į kurias gali būti atsižvelgta, reikia daryti prielaidą, kad Komisija turi tam tikrą laisvę, kad atlikdama bendrą įvertinimą galėtų priimti sprendimą dėl galimo baudos sumažinimo, atsižvelgiant į lengvinančias aplinkybes.“

„129. <...> taikydama lengvinančias aplinkybes, Komisija turi diskreciją <...>“

42. Šios ištraukos gali būti aiškinamos atsižvelgiant į pastabas, kurias Bendrasis Teismas „visų pirma“ nurodė skundžiamo sprendimo 32–37 punktuose, nors KME aiškiai neužsimena apie šias ištraukas:

„32. <...> svarbu priminti, kad, viena vertus, iš ginčijamo sprendimo 290–387 konstatuojamųjų dalių matyti, jog baudas už pažeidimą Komisija paskyrė pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį, ir, kita vertus, kad nors Komisija ginčijamame sprendime tiesiogiai ir nenurodo [gairių], akivaizdu, kad baudų dydį ji nustatė

taikydama minėtose gairėse įtvirtintą metodą.

33. Nors gairės negali būti laikomos teisės norma, jos nustato elgesio taisyklę, rodančią sektiną praktiką, nuo kurios Komisija konkrečiu atveju negali nukrypti nenurodžiusi priežasčių, kurios atitinka vienodo požiūrio principą (žr. 2006 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, C-397/03 P, Rink. p. I-4429, 91 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

34. Taigi kontroliuodamas ginčijamu sprendimu paskirtų baudų teisėtumą Bendrasis Teismas turi patikrinti, ar Komisija savo diskreciją vertinti įgyvendino laikydamasi gairėse nustatyto metodo, ir tuo atveju, jeigu jis konstatuotų, kad ji nuo jo nukrypo, įvertinti, ar toks nukrypimas pateisinamas ir tinkamai motyvuotas. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad Teisingumo Teismas yra patvirtinęs paties gairių principo ir jose įtvirtinto metodo galiojimą (2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 252–255, 266–267, 312 ir 313 punktai).

35. Tai, kad priėmusi gaires Komisija apribojo savo vertinimo laisvę, nėra nesuderinama su esminiais Komisijos diskreciniais įgaliojimais. Gairėse yra įvairių lankstumo elementų, leidžiančių Komisijai įgyvendinti savo diskrecinius įgaliojimus laikantis Reglamento Nr. 17 nuostatų, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas (šio sprendimo 33 punkte minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 267 punktas).

36. Taigi tokiais klausimais, kur Komisija išsaugo diskreciją, pavyzdžiui, kiek tai susiję su padidinimu dėl trukmės, tokių vertinimų teisėtumo kontrolė apsiriboja tik patikrinimu, ar nėra akivaizdžios vertinimo klaidos (šiuo klausimu žr. 2005 m. liepos 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją*, T-241/01, Rink. p. II-2917, 64 ir 79 punktus).

37. Vis dėlto Komisijos diskrecija ir šiuo atžvilgiu jos nustatytos ribos iš esmės neužkerta kelio Bendrijos teismams neribotai naudotis jiems priklausančia kompetencija (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 538 punktas), kuri jiems suteikia teisę panaikinti, sumažinti ar padidinti Komisijos skirtą baudą (šiuo klausimu žr. 2007 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, C-3/538 P, Rink. p. I-1331,

60–62 punktus; 2003 m. spalio 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *General Motors Nederland ir Opel Nederland prieš Komisiją*, T-368/60, Rink. p. II-4491, 181 punktą).“

Argumentų santrauka

KME apeliacinis skundas

43. KME skundžiasi, kad Bendrasis Teismas išsamiai ir detaliai neišnagrinėjo jų argumentų pirmojoje instancijoje, taip pat kad, patvirtindamas neproporcingo dydžio baudą jis rodė „pernelyg didelį palankumą“ Komisijos diskrecijai. KME nuomone, tokiu elgesiu pažeidžiama pagrindinė teisė į visišką, veiksmingą ir teisingą ginčijamo sprendimo teisminę priežiūrą, kurią turi vykdyti nešališkas ir nepriklausomas teismas.

44. ES konkurencijos teisė formuojama remiantis Komisijos, kaip tyrėjos, kaltintojos ir sprendimus priimančios institucijos, ir teismų, vykdančių išorės kontrolę, sąveika. Tačiau teismų praktikoje niekuomet nebuvo paaiškinta tiksli Komisijai suteiktos diskrecijos reikšmė, apimtis arba pagrindas, atsižvelgiant į šių dviejų institucijų pusiausvyrą.

45. Šiai sąveikai daro įtaką Komisijos vaidmens įgyvendinant konkurencijos politiką po to, kai buvo priimtas Reglamentas Nr. 17, raida. 1962 m. EEB sudarė šešios valstybės narės – jos turėjo mažai patirties Europos konkurencijos teisės, kuri buvo menkai pripažįstama, srityje. Pranešimai buvo naudingas informacijos šaltinis, kuriuo Komisijai buvo sudaromos galimybės vykdyti *a priori* kontrolę ir formuoti jos įgyvendinimo politiką; pagrindinis jos vaidmuo buvo šviesti ir suteikti teisinio tikrumo priimant formalius sprendimus dėl išimčių, išduodant patvirtinimo raštus arba leidimus vykdyti koncentraciją. Nors Komisijos kompetencija jau apėmė su tyrimu, kaltinimu ir sprendimų priėmimu susijusius įgaliojimus, tyrimai būdavo atliekami ir kaltinimai būdavo pateikiami palyginti retai, o baudos būdavo palyginti mažos. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas Sprendime *Consten ir Grundig*[17] pagrįstai, logiškai ir teisingai konstatavo: kadangi įgyvendindama savo įgaliojimus Komisija neišvengiamai turi atlikti sudėtingą ekonominių klausimų analizę, vykdydami šios analizės priežiūrą teismai turi atsižvelgti į jos pobūdį apsiribodami tik faktų ir Komisijos atlikto jų teisinio vertinimo tinkamumo tyrimu. Be to,

17 — 1966 m. liepos 13 d. Sprendimo *Consten ir Grundig prieš Komisiją*, 56/64 ir 58/64, Rink. p. 429, 347 punktas.

dėl Komisijos savikontrolės tapo nebe taip svarbu nustatyti aiškias jos įgaliojimų skirti baudas ribas.

46. Tačiau būtų savavališka, pavojinga ir neteisinga tokį patį „teismų palankumą“ Komisijos diskrecijai taikyti esant dabartiniam ES konkurencijos teisės įgyvendinimo režimui, kuriam būdingos vis didėjančios baudos, kurios neišvengiamai daro ekonominį ir finansinį poveikį bendrovėms, akcininkams bei darbuotojams ir lemia *de facto* konkurencijos teisės „kriminalizavimą“. ES konkurencijos teisės normos yra tiesiogiai taikomos ir jas aiškinant bei taikant nėra galimybės naudotis politiniais sprendimais pagrįsta veiksmų laisve, todėl teismai, prižiūrėdami, kaip Komisija taiko šias teisės normas konkrečiose bylose, gali rodyti tik labai ribotą palankumą.

47. Pagal šiuo metu galiojantį režimą, kuris buvo įvestas Reglamentu Nr. 1/2003, visą SESV 101 straipsnį dabar taiko ne tik Komisija, bet ir nacionalinės konkurencijos institucijos bei teismai. Niekada nebuvo teigiama, kad nacionalinis teismas, atskirose bylose taikydamas SESV 101 straipsnį, turi didelę diskreciją, į kurią aukštesnės instancijos teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą, privalo atsižvelgti.

48. Komisijos kompetencija analizuojant sudėtingus faktinius ir (arba) ekonominius klausimus nėra pagrindas suteikti jai didelę diskreciją taikant ES konkurencijos teisę. Priešingai, didesnė sudėtingų bylų kontrolė yra dalis Bendrojo Teismo įgaliojimų, suteiktų reaguojant į kritiką, kad tuo metu vykdoma teisminė kontrolė nebeatitiko standartų, kuriuos turėjo atitikti teisinis režimas, kuriuo griežtai įgyvendinant konkurencijos teisės normas buvo pradėta stipriai kėsintis į individualias teises. Be to, tiek Bendrasis Teismas, tiek Teisingumo Teismas dažnai tinkamai vykdo ypač intensyvią sudėtingų bylų teisminę kontrolę. Sudėtingėjant bylos faktams, Bendrojo Teismo vykdomos priežiūros intensyvumas nemažėja – jis priklauso nuo Bendrojo Teismo vertinimo, kokia kontrolė yra reikalinga ir tinkama kiekvienos bylos aplinkybėmis.

49. Dar daugiau, Bendrojo Teismo jurisdikcija, susijusi su konkurencijos bylose skiriamomis sankcijomis, yra neribota. Įgyvendindamas šią jurisdikciją, jis neturėtų suteikti Komisijai diskrecijos klausimais, susijusiais su baudos tinkamumu ir proporcingumu arba su jos skaičiavimo metodu, juo labiau kad tokių baudų pobūdis *de facto* yra baudžiamasis, ir EŽTK įtvirtintas reikalavimas užtikrinti

visų administracinių sprendimų, kuriais nustatomos baudžiamosios sankcijos, veiksmingą teisinę kontrolę. Todėl Bendrasis Teismas privalo patikrinti, kaip Komisija kiekvienoje byloje įvertino neteisėto elgesio sunkumą ir trukmę, ir gali pakeisti tokį vertinimą, panaikindamas, sumažindamas arba padidindamas baudą. Visiškas šios neribotos jurisdikcijos įgyvendinimas apima ne tik formalaus baudos teisėtumo, bet ir jos tinkamumo kontrolę, nepriklausomai vertinant elgesio, už kurį turi būti taikomos sankcijos, sunkumą ir sankcijos teisingumą apskritai, atsižvelgiant į visas individualias kiekvienos bylos aplinkybes.

50. Tokiose bylose kaip ši turi būti nustatoma siauresnė Komisijos diskrecija (jei ji tokią turi), o teismo palankumas (atsižvelgiant į aplinkybes) tokiam savarankiškam vertinimui atitinkamai turi būti ribojamas. Dėl techninio bylos pobūdžio Teisingumo Teismas neturėtų atsisakyti pareigos užtikrinti teisės laikymąsi.

51. Kitas klausimas – ar ES teismų sistemos vykdoma priežiūra yra pakankamai plati ir intensyvi, kad užtikrintų apsaugą, reikalaujamą EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi. Diskusijos šiuo klausimu paaštrėjo ne tik dėl Komisijai suteiktų su tyrimu, kaltinimu ir sprendimų priėmimu susijusių įgaliojimų, bet ir dėl vykstančio ES konkurencijos teisės „kriminalizavimo“. Europos Žmogaus Teisių Teismas ilgai pripažino, kad administracinės teisės įgyvendinimas, įskaitant baudų skyrimą, nėra nesuderinamas su EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi. Tačiau nors siekiant, kad jos įgyvendinimas atitiktų šios dalies reikalavimus, jis nebūtinai turi būti visiškai susietas su teismų sistema; turi būti užtikrintos pakankamai didelės procesinės garantijos ir veiksminga teisminė kontrolė, suteikiant visą jurisdikciją persvarstyti administracinį sprendimą. Reikalavimai, kuriuos privalo atitikti teisminės priežiūros sistema, kad būtų visiškai laikomasi EŽTK 6 straipsnio 1 dalies, dar turi būti išsamiai išaiškinti, tačiau nėra aišku, ar dabartinė ES konkurencijos teisės įgyvendinimo sistema, įskaitant teisminę priežiūrą, atitinka šiuos reikalavimus.

52. Teisė į veiksmingą teisinę gynybą teisme taip pat įtvirtinta Chartijos 47 straipsnyje. Teismų praktika patvirtina, kad Komisijos sprendimų, kuriais skiriamos baudos konkurencijos bylose, adresatai turi teisę į teisingą teismo procesą ir kad jų teisė į nešališką teismą pažeidžiama, jeigu nėra galimybės pateikti skundą teismui, turinčiam visą jurisdikciją EŽTK prasme.

Komisijos atsakymas

53. Komisija teigia, kad, pirma, apeliacinio skundo pagrindas yra pernelyg bendro pobūdžio ir netikslus, kad jį vertintų Teisingumo Teismas (taigi jis neatitinka Procedūros reglamento 112 straipsnio 1 dalies c punkto), todėl jis nėra priimtinas; antra, Bendrojo Teismo sprendimas priimtas remiantis jo paties pozityviomis išvadomis, todėl apeliacinis skundas yra nepagrįstas.

54. Kalbant apie tikslumo stoką, KME pateikia įvairių argumentų už Bendrojo Teismo vykdomą intensyvią Komisijos sprendimų priežiūrą, tačiau pripažįsta, kad administracinės teisės įgyvendinimo sistema kartu su teismine priežiūra, suteikiant visą jurisdikciją, yra suderinama su EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi. Jos taip pat pripažįsta, kad Bendrasis Teismas ir Teisingumo Teismas iš esmės gali vykdyti pakankamą priežiūrą ir praktiškai yra ją vykdę. Todėl jos neginčija pagrindinės Komisijos sprendimų teisminės priežiūros sistemos.

55. Taigi KME turėjo: a) nurodyti sprendimo elementus, kuriais Bendrasis Teismas tinkamai neatsižvelgė į jų argumentus; b) nurodyti standartus, pagal kuriuos turėtų būti vertinama Bendrojo Teismo vykdomos priežiūros kokybė; ir c) parodyti, kaip, atsižvelgiant į tokius standartus, Bendrasis Teismas tinkamai neatsižvelgė į KME argumentus. Užuot tai padariusios, jos pacitavo keturias sprendimo ištraukas, kuriose kalbama apie Komisijos diskreciją, nepaaiškindamos, kaip jos parodo, kad Bendrasis Teismas tinkamai neapsvarstė Komisijos sprendimo, atsižvelgdamas į KME argumentus.

56. Iš tiesų standartai, pagal kuriuos remiantis EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi turėtų būti vertinama Bendrojo Teismo vykdoma priežiūra, nėra aiškūs, net jeigu ir būtų pritarta KME teiginiui, kad šiuo tikslu pagal ES konkurencijos teisę baudos yra „kriminalinės“. KME vengia aptarti, ką tai galėtų reikšti, kalbant apie tinkamus priežiūros standartus.

57. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra aiškiai nurodęs, kad EŽTK 6 straipsnio 1 dalies reikalavimai skiriasi net „baudžiamųjų kaltinimų“ kategorijoje apskritai. Kadangi ES teisėje konkurencijos teisėje baudos aiškiai apibūdinamos kaip nekriminalinės, jos nepatektų į Europos Žmogaus Teisių Teismo nustatytą baudžiamosios teisės „branduolį“ ir baudžiamajame procese taikomos garantijos nebūtinai turėtų būti taikomos visu griežtumu.

58. Bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas aiškiai turi „visą jurisdikciją“ EŽTK 6 straipsnio 1 dalies tikslais (nepainioti su ES neribotos jurisdikcijos persvarstyti finansines sankcijas sąvoka). Europos Žmogaus Teisių Teismas yra pripažinęs kaip netinkamą administracinių aktų apskundimą teismui, kuris ribojamas teisinių klaidų peržiūra, todėl teismui neleidžiama ištaisyti faktinių klaidų. Tačiau nors teismui gali prireikti patikrinti proporcingumą, ribota tam tikrų aspektų kontrolė pati savaime nėra nesuderinama su „visos jurisdikcijos“ sąvoka pagal EŽTK 6 straipsnio 1 dalį.

„palankumą jos diskrecijai“. Kad ir kokie standartai buvo nustatyti remiantis EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi, Bendrasis Teismas šių standartų laikėsi.

Vertinimas

60. KME argumentas iš esmės yra toks, kad Bendrasis Teismas pripažino, jog Komisija turėjo diskreciją atlikti įvairius vertinimus nustatydama baudas, todėl jis, nesiekdamas atlikti savo paties vertinimo, neužtikrino ginčijamo sprendimo kontrolės, reikalaujamos EŽTK ir Chartijos nuostatomis.

59. Kalbant apie antrąjį teiginį, kad Bendrojo Teismo sprendimas buvo grindžiamas jo paties patvirtinančiomis išvadomis, Komisija nurodo, jog, nepaisant nuorodų į Komisijos diskreciją, Bendrasis Teismas išsamiai ir veiksmingai persvarstė baudos apskaičiavimą ir pats patvirtino, kad KME antrasis, trečiasis ir ketvirtasis pareiškimai buvo nepagrįsti [18]. Šiais klausimais Bendrasis Teismas išnagrinėjo ir atmetė KME argumentus dėl jų esmės, pritardamas Komisijai, o ne rodydamas

61. Tad svarbu nustatyti, kokios kontrolės reikalaujama šiais teisės aktais – geriausia šio atsakymo ieškoti Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje.

62. KME tvirtina, kad tokia teisės įgyvendinimo procedūra kaip antai aptariamoji, per kurią nustatoma, kad įmonė atliko draudžiamus veiksmus, ir už tokius veiksmus skiriama bauda, aiškiai priskiriama baudžiamosios teisės sričiai EŽTK prasme. Komisija pažymi, kad yra aiškiai nurodyta, jog tokie sprendimai

18 — Atrodo, kad šioje vietoje Komisija kalba tik apie antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį ieškinio pagrindus, nes KME cituotos sprendimo ištraukos (žr. 41 punktą) yra susijusios tik su šiais pagrindais.

nėra priskiriami „baudžiamosios teisės sričiai“, tačiau pripažįsta, kad, remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, tai nėra lemiamas kriterijus; jeigu šios Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos prasme jos turėtų būti priskiriamos baudžiamajai teisei, jos bet kuriuo atveju nepatektų į Europos Žmogaus Teisių Teismo nustatytą baudžiamosios teisės „branduolį“. Šis klausimas yra svarbus, kadangi Europos Žmogaus Teisių Teismas yra pareikalavęs baudžiamajame procese taikyti griežtesnes procesines garantijas ir aukštesnius kontrolės standartus negu civiliniame procese, o baudžiamosios teisės srityje „branduolį“ sudarančiuose procesuose taikyti griežtesnes procesines garantijas ir aukštesnius kontrolės standartus negu kituose procesuose.

63. Spręsdamas, ar su neteisėtu elgesiu susijęs procesas turėtų būti priskiriamas prie baudžiamojo proceso, Europos Žmogaus Teisių Teismas atsižvelgia į tris „*Engel* kriterijus“, taip pavadintus pagal sprendimą, kuriame jie buvo pirmą kartą suformuluoti [19]. Pirma, atitinkamoje teisės sistemoje taikomas oficialus skirstymas, tačiau jis aiškiai laikomas „tik išeities tašku“. Sprendime *Engel*, kaip ir vėlesniuose sprendimuose, Europos Žmogaus Teisių Teismas kur kas daugiau reikšmės suteikė (net nepaisydamas nacionalinėje teisėje įtvirtinto skirstymo) savo nustatytiems antrajam ir trečiajam kriterijams, t. y. pažeidimo pobūdžiui ir sankcijos, kurią asmuo rizikuoja užsitraukti, griežtumui. Šiuo klausimu jis laikėsi požiūrio, kad svarbu atsižvelgti į tai, ar sankcija skiriama pagal bendrąją teisės normą, skirtą visiems piliečiams, o ne tam tikrai grupei, turinčiai specialų statusą, ir ar ji iš esmės numatyta kaip bausmė, skirta atgrasyti nuo pakartotinio teisės pažeidimo, o ne kaip piniginis žalos atlyginimas [20].

64. Atsižvelgiant į šiuos kriterijus nesunku padaryti išvadą, kad procedūra, kuria už EB 81 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto draudimo sudaryti susitarimus, kuriais nustatomos kainos ir dalijamasi rinkomis, pažeidimą skiriama bauda, patenka į EŽTK 6 straipsniu reglamentuojamą baudžiamosios teisės sritį, kurią laipsniškai apibrėžia Europos Žmogaus Teisių Teismas [21]. Draudimas ir galimybė skirti baudą glūdi bendro pobūdžio pirminiuose ir antriniuose teisės aktuose; šis teisės pažeidimas susijęs su elgesiu, kuris apskritai laikomas nesąžiningu ir kuriuo kenkiama visai visuomenei – ši savybė taip pat būdinga baudžiamosios teisės pažeidimams apskritai ir dėl jos

19 — 1976 m. birželio 8 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Engel ir kiti prieš Nyderlandus*, A serija, Nr. 22.

20 — Pavyzdžiui, žr. 2006 m. lapkričio 23 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą *Jussila prieš Suomiją*, Nr. 73053/01, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-XIII.

21 — Taip pat žr. 2010 m. spalio 26 d. generalinio advokato Y. Bot išvados byloje *ThyssenKrupp Nirosta prieš Komisiją*, (C-352/09 P, nagrinėjama Teisingumo Teisme), kuriai visiškai pritariu, 48–52 punktus ir šioje išvadoje nurodytą teismų praktiką.

neabejotinai nukenčia reputacija [22]; bauda, siekianti iki [23] 10 % metinės apyvartos, be jokios abejonės, yra griežta ir dėl jos įmonei gali tekti netgi pasitraukti iš verslo; ir aišku, kad tikslas yra nubausti ir atgrasyti [24], o ne užtikrinti žalos atlyginimą.

65. Tiesa, kad, kaip byloje *Neste* [25] nurodė Komisija, Europos Žmogaus Teisių Teismas laikėsi nuomonės, jog tam tikri Rusijos konkurencijos teisės įgyvendinimo aspektai nepatenka į baudžiamosios teisės sritį. Tačiau man atrodo, kad veiksniai, į kuriuos jis atsižvelgė tame sprendime, labai skiriasi nuo šioje byloje nagrinėjamos situacijos. Jis pabrėžė, kad tam tikros antimonopolinės taisyklės buvo taikomos tik santykiams, kurie turėjo įtakos konkurencijai prekių rinkose, todėl jų taikymas buvo ribotas, kad jos buvo skirtos apsaugoti ir atkurti konkurenciją ir kad priemonės, kurios galėjo būti taikomos, buvo ne „sankcijos“, o tam tikri įpareigojimai arba draudimai kartu su neteisėtai gauto pelno konfiskavimu, siekiant užtikrinti piniginį žalos atlyginimą, o ne nubausti ir taip atgrasyti nuo pakartotinio pažeidimo.

66. Pažymėtina, kad tame sprendime Europos Žmogaus Teisių Teismas taip pat pabrėžė, jog tam tikri monopoliniai veiksmai gali būti leidžiami, jeigu įrodoma, kad jie atitinka visuomenės interesus (tokia galimybė bent jau teoriškai numatyta EB 81 straipsnio 3 dalyje net ir draudžiamų susitarimų dėl kainų nustatymo ir rinkų padalijimo atžvilgiu), o tikrai nusikalstami veiksmai paprastai negali būti pateisinami tokiais utilitariniais sumetimais. Dar jis nurodė, kad konkurencijos rinkoje laisvė yra reliatyvi situacinė vertybė, į kurią kėsintis savaime nėra neteisinga. Vis dėlto kalbėdama apie pirmąjį teiginį norėčiau pabrėžti (su visa pagarba Europos Žmogaus Teisių Teismui), kad nėra sunku rasti neabejotinai nusikalstamų veiksmų, kurie vis dėlto gali būti leidžiami tam tikromis aplinkybėmis, pavyzdžių. Laikyti šaunamąjį ginklą apskritai gali būti nusikalstama veika, tačiau tam tikrais atvejais leidžiama visuomenei apsaugoti; parduoti tam tikrus vaistus apskritai gali būti

22 — Nebūtina nuspręsti, ar (kaip buvo klausiama per posėdį) ši žala reputacijai yra didesnė už žalą reputacijai, atsirandančią dėl mokesčių vengimo, nors vien tai, kad šis klausimas buvo iškeltas, nėra pagirtinas verslo moralės suvokimo atspindys.

23 — Nemanau, kad būtina atsižvelgti į KME pareiškimus, susijusius su pastebimu Komisijos skiriamų baudų didėjimu pastaraisiais metais; teisės pažeidimo pobūdį lemia ne *faktiškai* skirtos sankcijos griežtumas, o sankcijų, kurios *gali būti* skirtos, ribos.

24 — Gairėse kalbama apie „bausmės už konkurencijos taisyklių pažeidimus“ tikslus ir apie būtinybę nustatyti „tokio dydžio baudą, kuri turėtų pakankamą atgrasantį poveikį“.

25 — 2004 m. birželio 3 d. trečiosios kolegijos sprendimas dėl pareiškimų Nr. 69042/01, 69050/01, 69054/01, 69055/01, 69056/01 ir 69058/01 priimtinumo byloje *OOO Neste St Petersburg ir kt. prieš Rusiją*.

nusikalstama veika, tačiau leidžiama nustatytiems medicininiams tikslams ir t. t. O kalbant apie antrąjį teiginį, kainų nustatymas ir rinkų pasidalijimas daro poveikį vartotojams, taigi visai visuomenei, ir toks poveikis yra gerokai didesnis už „kėsinimąsi į konkurencijos laisvę“, kenkiantį verslo bendruomenei.

67. Jeigu dėl to baudos skyrimo procedūra šioje byloje patenka į baudžiamosios teisės sritį EŽTK (ir Chartijos) prasme, vis dėlto sutikčiau, kad, kaip nurodyta Sprendime *Jussila* [26], ji „skiriasi nuo baudžiamosios teisės „branduolio“, taigi baudžiamajame procese taikomos garantijos nebūtinai turėtų būti taikomos visu griežtumu“. Tai visų pirma reiškia, kad jeigu pirmojoje instancijoje baudžiamosios sankcijos skiriamos ne „pagal įstatymą sudaryto nepriklausomo ir nešališko teismo“, o administracinės arba neteisminės institucijos, kuri pati neatitinka EŽTK 6 straipsnio 1 dalies reikalavimų, tokia situacija gali būti suderinama su EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi, su sąlyga, kad tokios institucijos sprendimą vėliau kontroliuoja teisminė institucija, turinti visą jurisdikciją ir atitinkanti šiuos reikalavimus [27]. Kitaip sakant, turi būti aišku, kad pasinaudojus suteikta apeliacijos teise galima ištaisyti visus proceso pirmojoje instancijoje trūkumus [28].

68. Daug kritikos sulaukia trejopas Komisijos vaidmuo (tyrėjos, kaltintojos ir sprendimus priimančios institucijos) konkurencijos teisės įgyvendinimo procedūrose ir KME cituoja kai kurias tokias kritiškas pastabas apeliaciniame skunde [29]. Tačiau nors gali būti neginčijamų priežasčių laikytis nuomonės, kad Komisija šiuo požiūriu neatitinka „pagal įstatymą sudaryto nepriklausomo ir nešališko teismo“ sąvokos, man atrodo, kad tokie svarstymai iš tiesų nėra susiję su šiuo apeliaciniu skundu. KME argumentai iš esmės nėra grindžiami Komisijos vykdytų procedūrų netinkamumu, jie grindžiami, KME nuomone, esamu Bendrojo Teismo vykdomos šios procedūros rezultato kontrolės netinkamumu. Tai, kad Komisija yra administracinė institucija ir gali nesugebėti visiškai atskirti savo trijų funkcijų šioje procedūroje [30], atsižvelgiant į nagrinėjamą apeliacinį skundą yra žinomas faktas. Klausimas yra, ar Bendrasis Teismas turėjo

26 — Nurodytas 20 išnašoje; šio sprendimo 43 punktas, kuriame cituojamas 1992 m. vasario 27 d. Sprendimas *Société Stenuit prieš Prancūziją*, A serija, Nr. 232-A, ypač didelį dėmesį skiriant konkurencijos teisei.

27 — Dar žr. 1983 m. vasario 10 d. Sprendimą *Albert ir Le Compte prieš Belgiją*, A serija, Nr. 58, § 29.

28 — Žr. 1988 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Belilos prieš Šveicariją*, A serija, Nr. 132, § 68.

29 — Pavyzdžiui, KME cituoja D. Slater ir kt. „Competition law proceedings before the European Commission and the right to a fair trial: no need for reform?“, *GCLC Working Paper* 04/08 ir S. Wisking „Does the European Commission Provide Parties with a Proper Opportunity to be Heard on the Level of Fines?, *GCP – The Online Maganize for Global Competition Policy*, 2009 m. birželio mėn. 2-asis leidimas.

30 — Nors reikia pripažinti, kad įvairiais laikotarpiais buvo imamasi priemonių labiau atskirti šias funkcijas – ko gera, pats žymiausias pavyzdys yra sprendimas posėdžiui pirmininkauti skirti nepriklausomą išklausantį pareigūną, o ne tyrimui vadovaujančio direktorato direktorių, kaip buvo anksčiau (žr. Komisijos 1981 m. 11-osios konkurencijos politikos ataskaitos 26 punktą).

„visą jurisdikciją“ Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos prasme [31].

69. Europos Žmogaus Teisių Teismas „visą jurisdikciją“ šia prasme yra apibūdinęs kaip apimančią „teisę bet kuriuo pagrindu – tiek faktiniu, tiek teisiniu – panaikinti žemesniosios institucijos sprendimą“. Teisminė institucija, kuriai pavesta vykdyti priežiūrą, „visų pirma privalo turėti jurisdikciją nagrinėti visus fakto ir teisės klausimus, susijusius su jos sprendžiamu ginču“ [32]. Europos Žmogaus Teisių Teismas taip pat yra konstatavęs, kad siekiant nustatyti, ar antrosios pakopos teismas turi „visą jurisdikciją“ arba užtikrina „pakankamą priežiūrą“, kad būtų galima kompensuoti nepriklausomumo stoką pirmojoje instancijoje, būtina atsižvelgti į tokius veiksnius kaip „skundžiamo sprendimo objektas, kaip buvo priimtas toks sprendimas ir ginčo turinys, įskaitant norimą ir faktinį skundo pagrindą“ [33].

70. Man atrodo, kad negali kilti didelių abejonių, jog EB 229 straipsniu ir Reglamento Nr. 17 17 straipsniu Bendrajam Teismui suteikta „neribota jurisdikcija“ atitinka šiuos reikalavimus, susijusius su skundais dėl skirtos baudos dydžio, net jeigu jos sąvoka, kaip tvirtina Komisija, skiriasi nuo Europos Žmogaus Teisių Teismo nustatyto „visos jurisdikcijos“ kriterijaus, kuris laikytinas kaip apimantis ir apeliacinius skundus dėl, pavyzdžiui, paties pažeidimo nustatymo (tokius klausimus Bendrasis Teismas taip pat gali nagrinėti ir nagrinėja – nors ir ribotai – jeigu jie sudaro jo nagrinėjamos bylos pagrindą). Tačiau šiuo atveju sprendžiama tik dėl apeliacinio skundo dėl baudos dydžio, todėl nesiūlau tęsti šios analizės. Tokiomis aplinkybėmis neribota jurisdikcija panaikinti, sumažinti arba padidinti baudos dydį, neribojant pagrindo (faktinio arba teisinio), kuriuo remiantis ji gali būti įgyvendinama, rūšies, mano nuomone, bent jau teoriškai, būtinai turi užtikrinti EŽTK 6 straipsniu reikalaujamą garantiją.

71. Vis dėlto gali kilti klausimas, ar kurioje nors konkrečioje byloje Bendrasis Teismas iš tikrųjų tinkamai įgyvendino šią jurisdikciją – būtent tokį klausimą šioje byloje ir kelia KME.

72. Tai pagrįstas klausimas, tačiau, mano nuomone, jis gali būti nagrinėjamas tik laikantis tam tikrų sąlygų (tiek bendrųjų, tiek specialiųjų), ir tai, kaip jis buvo iškeltas, turi būti tiriama atsižvelgiant į tam tikrą Komisijos išsakytą kritiką.

31 — Taip pat būtų net jei procesas būtų susijęs su visiškai „civiliniu“ ginču (žr., pavyzdžiui, 1990 m. birželio 28 d. Sprendimą *Obermeier prieš Austriją*, A serija, Nr. 179, § 67 ir 70), įskaitant ir administracinės teisės ginčus.

32 — Žr. 2006 m. kovo 21 d. Sprendimo *Valico S.r.l. prieš Italiją*, Nr. 70074/01, *Recueil des arrêts et décisions* 2006-III, 20 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

33 — Žr. 2009 m. spalio 27 d. Sprendimą *Crompton prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 42509, § 71 ir jame nurodytą teismo praktiką.

73. Pirma, mano manymu, svarbiausia yra tai, kaip Bendrasis Teismas faktiškai atliko peržiūrą, o tai, kaip jis apibūdino tą peržiūrą, yra ne taip svarbu. Taigi, iš nuorodų į Komisijai suteiktos diskrecijos, pasirinkimo arba veiksmų laisvės lygį nebūtinai galima daryti išvadą, kad Bendrasis Teismas neįvykdė savo pareigos atsakydamas į KME argumentus įvertinti, kaip buvo nustatyta bauda. Ir, priešingai, dėl pavartotų žodžių „naudodamasis savo neribota jurisdikcija“ negalima daryti išvados, kad Bendrasis Teismas iš tiesų tinkamai pasinaudojo savo įgaliojimais vertinti. Kiekvienas atskiras atvejis turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į tikrąjį jo turinį.

74. Remiantis tuo galima daryti išvadą, kad, nepaisant Bendrojo Teismo jurisdikcijos apimties, procesui šiame teisme yra būdingas rungimasis. Jokioje EŽTK 6 straipsnio arba Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos nuostatoje nėra įtvirtintas reikalavimas „nepriklausom[am] ir nešališk[am] teism[ui]“ savo iniciatyva tirti klausimus, kurie jam nepateikti. Žinoma, paties Teisingumo Teismo praktikoje įtvirtintas reikalavimas, kad tam tikri viešosios tvarkos klausimai (iš esmės susiję su procesinėmis garantijomis) būtų taip keliami, tačiau, kita vertus, Bendrojo Teismo naudojimasis savo neribota jurisdikcija turi būti vertinamas atsižvelgiant į argumentų, dėl kurių jo prašyta priimti sprendimą, turinį.

75. Vis dėlto pažymėtina, kad Bendrasis Teismas Komisijos prašė pateikti keletą dokumentų iš savo administracinės bylos ir kad Komisija jam pateikė gerokai daugiau kaip 500 puslapių dokumentų. Tai bent jau rodo peržiūros *nuodugnumą*, kuris yra pakankamas, kad atitiktų EŽTK ir Chartijos reikalavimus. Tačiau dar reikia patikrinti (nagrinėjant patį sprendimą), ar ši peržiūra atitiko *tai, ko buvo prašoma*. Kitaip tariant, ar jos metu buvo tikrinama, tik ar Komisija neperžengė savo diskrecijos ribų, ar taip pat buvo nagrinėjamas (KME pareikalavus) neperžengiant šių ribų atliktas vertinimas?

76. Dabar nagrinėsiu dvi konkrečias Komisijos kritines pastabas dėl KME pateiktų argumentų.

77. Formalus klausimas, kurį Komisija iškėlė tik per posėdį, susijęs su tuo, kad KME ieškinyje pirmojoje instancijoje buvo aiškiai nurodyta, kad jis pateikiamas pagal EB 230 straipsnį, o ne pagal EB 229 straipsnį. Taigi atrodė, kad buvo daroma prielaida, jog KME net neprašė Bendrojo Teismo pasinaudoti savo neribota jurisdikcija, todėl jos net negalėjo kritikuoti Bendrojo Teismo dėl to, kad jis tariamai ja nepasinaudojo.

78. Ši prielaida man neatrodytų rimta. Nuoroda į EB 230 straipsnį yra tik ieškinio antraštėje. Vien tai, kad KME siekė joms skirtos baudos sumažinimo, pakankamai aiškiai

rodo, kad jos pasikliovė Bendrojo Teismo neribota jurisdikcija, susijusia su sankcijomis, o ne vien teisėtumo priežiūra. Įvykdžius tokią priežiūrą (jeigu jos rezultatai būtų palankūs ieškovėms) galėjo būti panaikinta tik bauda – dėl to Komisijai būtų tekę skirti kitą baudą remiantis sprendimo pagrindais. Tačiau visu ieškiniu reikalaujama sumažinti baudą ir Bendrasis Teismas galėjo išspręsti šį klausimą tik remdamasis EB 229 straipsniu ir Reglamento Nr. 17 17 straipsniu.

79. Kita vertus, nereikėtų pamiršti, kad KME Bendrojo Teismo neprašė būtent nustatyti baudą *iš naujo*, o tik pakoreguoti jos dydį atsižvelgiant į tariamus ginčijamo sprendimo trūkumus.

80. Antroji Komisijos kritinė pastaba atrodo rimtesnė. Iš esmės ja teigiama, jog kad ir kaip tinkamai KME pateikė pagrindinę bylą, kad Bendrasis Teismas pasinaudotų savo neribota jurisdikcija tokiose bylose kaip ši, jos nenurodė konkrečių priežiūros standartų, kurių turėjo būti laikomasi, arba skundžiamo sprendimo ištraukų, kuriose nebuvo laikomasi tokių standartų.

81. Šiuo klausimu pritariu Komisijai. Penktasis KME apeliacinio skundo pagrindas yra pateiktas daug labiau kaip bendra visos ES konkurencijos teisės įgyvendinimo sistemos ir Bendrojo Teismo vaidmens toje sistemoje kritika, o ne kaip nuoroda į konkrečius Bendrojo Teismo darbo trūkumus skundžiamame sprendime. Tačiau remiantis nusistovėjusia teismų praktika apeliaciniame skunde privalo būti tiksliai nurodytos skundžiamo sprendimo ginčijamos dalys ir konkrečiai pateikiami teisiniai argumentai [34].

82. Paprastai nustačius tokį apeliacinio skundo pagrindo trūkumą apeliacinis skundas būtų tiesiog atmestas kaip nepriimtinas. Tačiau man atrodo, kad toks požiūris šioje byloje galėtų būti nevisiškai tinkamas. Tiesa, kad kaip atskiru teiginiu penktuoju KME apeliacinio skundo pagrindu Teisingumo Teismui nepateikiama pakankamai tikslios informacijos, kad jis galėtų nuspręsti, ar Teisingumo Teismas aiškiai nevykdė tinkamos priežiūros ir kiek ši priežiūra nebuvo vykdoma. Nepaisant to, šis argumentas gali tapti papildomu kriterijumi, pagal kurį turi būti vertinami likusieji apeliacinio skundo pagrindai – iš esmės Komisija laikėsi tokio požiūrio į jį savo atsiliepime, nagrinėdama jį pagal antrąjį, trečiąjį ir ketvirtąjį apeliacinio skundo pagrindus.

83. Todėl siūlau nelaikyti penktojo apeliacinio skundo pagrindo atskiru pagrindu, tačiau

34 — Kaip neseną pavyzdį žr. 2010 m. spalio 14 d. Sprendimo *Deutsche Telekom prieš Komisiją*, C-280/08 P, Rink. p. I-9555, 24 punktą.

atsižvelgti į jame išdėstytus argumentus nagrinėjant pirmuosius keturis apeliacinio skundo pagrindus. Vis dėlto, kaip minėjau, tai darydama apsiribosiu tuo, kaip Bendrasis Teismas faktiškai nagrinėjo jam pateiktus ieškinio pagrindus, o kalba, kurią jis vartojo apibūdindamas šį nagrinėjimą, yra tik vienas su tuo susijęs rodiklis.

61. Dėl nevienodo požiūrio į nagrinėjamas įmones ginčijamame sprendime visų pirma pasakytina, jog šiuo klausimu Komisijos pateiktuose motyvuose, be kita ko, nurodyta, kad siekiama atsižvelgti į „konkretų kiekvienos įmonės svorį ir kartu į realų jų neteisėto elgesio poveikį konkurencijai“ (ginčijamo sprendimo 322 konstatuojamoji dalis). Tačiau pabrėžtina, kad net ir tuo atveju, jei nėra konkretaus pažeidimo poveikio rinkai įrodymų, Komisija turi teisę nevienodai vertinti įmones, atsižvelgdama į jų turimas atitinkamos rinkos dalis, kaip tai nurodyta ginčijamo sprendimo 326–329 konstatuojamosiose dalyse.

Pirmasis apeliacinio skundo pagrindas: konkretus poveikis rinkai

Susijusios skundžiamo sprendimo ištraukos

84. Vertindamas pirmąjį KME ieškinio pagrindą (netinkamas atsižvelgimas į konkretų kartelio poveikį rinkai) Bendrasis Teismas pirmiausia kaip įrodymą priėmė tris KME pateiktus ekonometrinius tyrimus, tuomet konstatavo:

„60. <...> ieškovės <...> ginčija tiek Komisijos vertinimą dėl pažeidimo sunkumo (žr. šio sprendimo 12 ir 13 punktus), tiek nevienodą Komisijos požiūrį, grindžiamą atitinkamų įmonių rinkos dalimis (žr. šio sprendimo 16 punktą).

62. Iš teismų praktikos išplaukia, kad kiekvienos suinteresuotos įmonės dalis rinkoje, kuri buvo ribojančių veiksmų objektas, yra objektyvus kriterijus, tiksliai parodantis kiekvienos įmonės atsakomybės apimtį, kiek tai susiję su tokio elgesio žala, kurią jis gali padaryti normaliai konkurencijai (šiuo klausimu žr. 2004 m. balandžio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, 197 punktą).

63. Be to, dėl pažeidimo sunkumo vertinimo taip pat pažymėtina, kad net jei Komisija nebūtų įrodžiusi, jog kartelis turėjo

konkretų poveikį rinkai, tai neturėtų jokios reikšmės pažeidimo kvalifikavimui kaip „labai sunkaus“ ir kartu baudos dydžiui.

64. Šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad iš sankcijų už konkurencijos taisyklių pažeidimą Bendrijos sistemos, kokia ji nustatyta pagal Reglamentą Nr. 17 ir kaip ji išaiškinta teismų praktikoje, matyti, jog už kartelius dėl paties jų pobūdžio skirtinos griežčiausios baudos. Galimas konkretus poveikis rinkai, ypač klausimas, kokiu mastu konkurencijos ribojimas lėmė didesnę rinkos kainą nei ta, kuri būtų nesant kartelio, nėra lemiamas kriterijus nustatant baudos dydį (šiuo klausimu žr. 1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 120 ir 129 punktus; 1997 m. liepos 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 33 punktą; 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, C-286/98 P, Rink. p. I-9925, 68–77 punktus ir 2007 m. sausio 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dalmine prieš Komisiją*, C-407/04 P, Rink. p. I-829, 129 ir 130 punktus; šio sprendimo 62 punkte minėto Sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* 225 punktą; taip pat žr. generalinio advokato J. Mischo išvados 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimui *Mo och Domsjö prieš Komisiją*, C-283/98 P, Rink. p. I-9855, I-9858, 95–101 punktus).

65. Reikia pridurti, jog iš gairių išplaukia, kad susitarimai ir suderinti veiksmai, kuriais, kaip šioje byloje, siekiama nustatyti kainas ir pasidalyti klientus, vien dėl savo pobūdžio gali būti kvalifikuojami kaip „labai sunkūs“, tad nebėra būtinybės šių veiksmų apibūdinti poveikio ar geografinės rinkos dydžio požiūriu. Šią išvadą patvirtina tai, kad apibrėžiant „sunkius“ pažeidimus aiškiai nurodyti įtaka rinkai ir poveikis didesnėms bendrosios rinkos sritims, o apibrėžiant „labai sunkius“ pažeidimus savo ruožtu neminimas nei konkretaus poveikio rinkai, nei pasekmių atsiradimo atskiroje geografinėje teritorijoje reikalavimas (2005 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, T-38/02, Rink. p. II-4407, 150 punktas).

66. Be to, Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija tinkamai įrodė konkretų kartelio poveikį atitinkamai rinkai.

67. Šiomis aplinkybėmis pabrėžtina, kad ieškovės prielaida, pagal kurią, jei nustatydama baudą Komisija remiasi konkrečiu kartelio poveikiu, tai ji turi moksliškai įrodyti apčiuopiamo ekonominio poveikio rinkai buvimą bei priežastinį ryšį tarp

poveikio ir pažeidimo, teismų praktikoje buvo atmesta.

68. Pirmosios instancijos teismas yra ne kartą nusprendęs, kad konkreti kartelio įtaka atitinkamai rinkai turi būti laikoma pakankamai įrodyta, jei Komisija gali pateikti konkrečių ir įtikinamų įrodymų, su pagrįsta tikimybe patvirtinančių, kad kartelis turėjo įtakos rinkai (be kita ko, žr. šio sprendimo 36 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją* 122 punktą; 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimų *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, T-59/02, Rink. p. II-3627, 159–161 punktus; *Jungbunzlauer prieš Komisiją*, T-43/02, Rink. p. II-3435, 153–155 punktus; *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, T-329/01, Rink. p. II-3255, 176–178 punktus; *Roquette Frères prieš Komisiją*, T-322/01, Rink. p. II-3137, 73–75 punktus).

69. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad ieškovės neginčijo šio sprendimo 13 punkte išdėstytų faktinių aplinkybių, kuriomis Komisija rėmėsi darydama išvadą dėl konkretaus kartelio poveikio rinkai buvimo, teisingumo, t. y. kad per laikotarpį, kai beveik nesilaikyta kartelinio susitarimo, kainos sumažėjo, o per kitus laikotarpius – labai pakilo; kad taikyta keitimosi informacija sistema apie pardavimo apimtį ir kainų lygį; kad kartelio dalyvės kartu turėjo didelę rinkos dalį ir kad per visą pažeidimo laikotarpį atitinkamos kartelio dalyvių rinkos dalys santykinai nepakito. Ieškovės tik tvirtina, kad minėtos faktinės aplinkybės negali įrodyti, jog nagrinėjamas pažeidimas turėjo konkretų poveikį rinkai.

70. Tačiau iš teismų praktikos išplaukia, kad, remdamasi pirmesniame punkte nurodytais rodikliais, Komisija gali daryti išvadą, jog pažeidimas turėjo konkretų poveikį rinkai (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 68 punkte minėtų sprendimų *Jungbunzlauer prieš Komisiją* 159 punktą; *Roquette Frères prieš Komisiją* 78 punktą; 2006 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, T-59/02, 165 punktą; *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, T-329/01, 181 punktą; 2006 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją*, T-259/02–T-264/02 ir T-271/02, Rink. p. II-5169, 285–287 punktus).

71. Dėl ieškovių argumento, kad bylos medžiagoje pateikta kartelinių susitarimų nesilaikymo pavyzdžių, pažymėtina, jog to, kad kartelio nariai ne visada laikėsi susitarimų, nepakanka norint atmesti poveikio rinkai galimybę (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 65 punkte

minėto Pirmosios instancijos sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 148 punktą).

72. Ieškovių pateiktų argumentų, susijusių su jų pačių elgesiu, taip pat negalima priimti. Tariamas tikras įmonės elgesys nėra svarbus vertinant kartelio poveikį rinkai, nes reikia atsižvelgti tik į viso pažeidimo pasekmes (2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingrdients prieš Komisiją*, T-224/00, Rink. p. II-2597, 167 punktas). Taip pat negalima kaltinti Komisijos, kad ginčijamo sprendimo 303 konstatuojamojoje dalyje ji nusprendė, jog pradinis pranešimas nepaneigė išvadų dėl realaus pažeidimo poveikio rinkai. Iš tikrųjų jame esanti ekonometrinė analizė skirta tik ieškovių statistiniams duomenims.

73. Todėl atsižvelgiant į visus pateiktus samprotavimus šis ieškinio pagrindas atmestinas kaip nepagrįstas.

74. Be to, naudodamasis savo neribota jurisdikcija ir atsižvelgdamas į pateiktus samprotavimus, Pirmosios instancijos teismas mano, kad nėra reikalo kelti klausimo dėl Komisijos vertinimo, susijusio su pradine bauda, nustatyta atsižvelgiant į sunkumą.“

Argumentų santrauka

KME apeliacinis skundas

85. KME ginčija Bendrojo Teismo išvadą, kad Komisija tinkamai įrodė kartelio poveikį rinkai ir galėjo atsižvelgti į šį poveikį nustatydama pradinę baudą. Remdamasi Gairėmis, Komisija turėjo atsižvelgti į tris veiksnius, įskaitant „įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta“. Todėl ji galėjo atsižvelgti į tokią konkrečią įtaką tik jeigu ir tik tiek, kiek ji galėjo nustatyti ir išmatuoti tą įtaką. Jai neturėjo būti leidžiama remtis (prisidengiant „pagrįstos tikimybės“ kriterijumi, nustatytu Sprendime *Roquette Frères* [35]) prielaidomis, kurios jai

35 — Skundžiamo sprendimo 68 punkte cituoto sprendimo, priimto byloje T-322/01, 73 punktas.

leistų atsižvelgti į poveikį rinkai, net ir kai ji negali nustatyti tokio poveikio buvimo arba jo masto remdamasi gairėmis. Leidimas remtis tokiomis prielaidomis panaikina visas galimybes skirstyti pažeidimus pagal poveikį rinkai. Skundžiamo sprendimo 68 ir 70 straipsniuose nurodyta teismų praktika yra aiškiai klaidinga.

86. Be to, jeigu vienas kartelio dalyvis pateikia ekonometrinių įrodymų, kad visas kartelis neturėjo poveikio rinkos kainoms, ir kiti dalyviai tvirtina panašiai, Komisija neturėtų turėti teisės neatsižvelgdama į tokius įrodymus konstatuoti, kad pažeidimas turėjo tokį poveikį (ir atsižvelgti į šį veiksnį pagal gaires nustatydama pradinę baudą), remdamasi vien tokiais netiesioginiais įrodymais, kokie aptarti skundžiamo sprendimo 69 punkte. Esant tokioms aplinkybėms Komisija turėtų pateikti tiesioginių įrodymų, kad kartelis turėjo poveikį rinkai.

87. KME pateikti ekonometriniai įrodymai buvo grindžiami išsamiais duomenimis, surinktais iš visų jų turimų daugiau kaip dešimties metų sąskaitų faktūrų bei informacijos apie klientus, rodančiais, kad: i) kartelis neturėjo statistiniu požiūriu reikšmingo poveikio KME nustatytoms kainoms; ir ii) ši analizė galiojo visam karteliui. Nepakankamą poveikį patvirtino bylos medžiagoje esantys įrodymai, kad įvairūs dalyviai nesilaikė susitarimų. Galiausiai tai, kad nebuvo padaryta žalos galutiniams vartotojams, patvirtino faktas, jog tokių vamzdžių kaina sudarė tik apie 2 % galutinių produktų, į kuriuos jie buvo įmontuoti, mažmeninės kainos.

88. Pagal teisės aktus Komisija turėjo pateikti tiesioginių priešpriešinių įrodymų, grindžiamų objektyviais ekonominiais rodikliais, susijusiais su atitinkama rinka ir ekonominėmis sąlygomis, įrodančių tariamo poveikio rinkai buvimą ir mastą; ji neturėjo teisės konstatuoti, kad kartelis turėjo poveikį rinkai, remdamasi vien netiesioginiais įrodymais, kuriais grindžiamas ginčijamas sprendimas.

89. Skundžiamame sprendime taip pat nurodyti nelogiški ir netinkami motyvai. Bendrasis Teismas, iš esmės vertindamas KME teiginį, kad jų pateikti ekonometriniai įrodymai parodė, jog jokio poveikio rinkai nebuvo: i) rėmėsi tik pradiniu pranešimu, pagal kurį kartelis neturėjo poveikio KME kainoms; taigi ii) neatsižvelgė į du vėlesnius pranešimus, kuriuose daroma išvada, kad visas kartelis neturėjo poveikio rinkai; ir iii) galų gale atmetė KME reikalavimą, remdamasis tuo, kad ekonometriniai įrodymai neparodė, jog visas kartelis nepadarė poveikio rinkai. Kitaip tariant,

Bendrasis Teismas, priimdamas nepakankamo poveikio rinkai įrodymus, atmetė KME reikalavimą, remdamasis tuo, kad jos nepateikė tokių įrodymų – taip jis akivaizdžiai iškraipė jam pateiktus faktus ir įrodymus.

90. Taigi nepripažindamas Komisijos padarytų teisės klaidų Bendrasis Teismas pažeidė ES teisę. Todėl KME teigia, kad Teisingumo Teismas turėtų iš naujo nustatyti pradinę baudą, neatsižvelgdamas į poveikio rinkai veiksnį.

Komisijos atsiliepimas

91. Komisija pirmiausia tvirtina, kad apeliacinio skundo pagrindas, nukreiptas prieš neesminius papildomus argumentus, netinkamas.

92. Išvada, kad Komisija buvo tinkamai įrodžiusi konkretų kartelio poveikį rinkai, aiškiai buvo padaryta vien dėl išsamumo. Remiantis suformuota teismų praktika, sprendimas negali būti panaikintas remiantis vien prieš tokias išvadas nukreiptu prieštaravimu. Bendrasis Teismas konstatavo, kad abu ginčijamo sprendimo elementai, kurie, kaip teigė KME, buvo susiję su konkrečiu poveikiu rinkai, buvo pagrįsti, nepaisant to, ar buvo galima nustatyti tokį poveikį. Kalbėdamas apie nevienodą požiūrį į kartelyje dalyvavusias įmones, jis konstatavo, kad net nesant konkretaus poveikio rinkai įrodymų Komisija turėjo teisę jas vertinti skirtingai atsižvelgdama į rinkos dalis; o kalbėdamas apie pažeidimo sunkumą jis nurodė, kad net jeigu Komisija nebūtų įrodžiusi konkretaus poveikio rinkai, tai nebūtų svarbu priskiriant pažeidimą prie „labai sunkių“, taigi ir nustatant baudos dydį. KME net neužsimena apie kurią nors iš šių principinių išvadų, taigi jos nepatenka į apeliacinį skundą. Dėl jų kritikos, susijusios su papildoma išvada, kuri buvo padaryta siekiant išsamumo, skundžiamas sprendimas negali būti panaikintas.

93. Antra, Komisija teigia, kad apeliacinio skundo pagrindas yra nepriimtinas, nes juo ginčijamas faktinių aplinkybių vertinimas.

94. KME tik teigia, kad Bendrasis Teismas: i) klaidingai konstatavo, jog Komisija turi teisę padaryti išvadą dėl konkretaus poveikio rinkai, remdamasi jo sprendimo 69 punkte išvardytais įrodymais; ii) 71 punkte turėjo daugiau reikšmės teikti įrodymams, kurie, KME nuomone, rodo poveikio nebuvimą ir kartelio narių susitarimų nesilaikymą; iii) 72 punkte

turėjo daugiau reikšmės teikti ekonometriniams tyrimams, kurie, KME nuomone, rodo nesant statistiniu požiūriu reikšmingo poveikio; ir iv) turėjo pareikalauti „tiesioginių įrodymų“, susijusių su poveikio buvimu ir mastu.

95. Tačiau Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos nustatinėti faktus arba iš esmės nagrinėti Bendrojo Teismo priimtus įrodymus. Tik pastarasis gali vertinti įrodymų įrodomąją galią, jeigu tokie įrodymai buvo tinkamai surinkti ir buvo laikomasi reikiamų taisyklių bei principų. Tokį vertinimą Teisingumo Teismas tikrina tik jeigu įrodymai buvo iškraipyti.

96. Konkretaus poveikio įrodymai, kuriais buvo remiamasi ginčijamame sprendime, ir iš jų padarytos išvados buvo detaliai aptarti Bendrajame Teisme, kuris apibendrino šiuos įrodymus sprendimo 69 ir 70 punktuose ir padarė išvadą, kad Komisija turėjo teisę nustatyti, jog kartelis darė konkretų poveikį, o 71 bei 72 punktuose atmetė KME argumentus, kad kiti elementai paneigia šią išvadą.

97. Dar daugiau – be to, kad KME argumentai buvo grindžiami tik jų pačių elgesiu, jų pateiktus ekonometrinius tyrimus iš esmės paneigė keletas dalykų, kurie buvo išsamiai aptarti Bendrajame Teisme. Bendrajam Teismui nereikėjo spręsti dėl šių dalykų, nes bet kuriuo atveju jis atmetė KME argumentus, tačiau Komisija pateikia tokį jų apibendrinimą.

98. Tyrimais buvo siekiama padaryti išvadas dėl kartelio poveikio, kartelinėmis pripažintas kainas lyginant su kainomis „konkurenciniais“ laikotarpiais ir (arba) „konkurencingose“ šalyse. Tačiau šis palyginimas apėmė daug sričių, kuriose, kaip rodo tiesioginiai įrodymai, buvo atliekami karteliniai veiksmai. Viename susitarime dėl kainų buvo numatyti konkretūs kainų padidinimai išvardytose šalyse ir kainų padidinimas 8 % „visose kitose nepaminėtose šalyse“ – tai rodo, kad visa KME prekyba buvo kartelinė ir nebuvo galima rasti „konkurencingų šalių“, kad būtų galima palyginti.

99. Bet kuriuo atveju nagrinėjant statistinius skaičiavimus paaiškėjo, kad nurodyti rezultatai taip pat atitiko teiginį, jog kartelis didino kainas. KME modelio negalima buvo nesieti su kainų pakėlimu vidutiniškai 10,5 % per metus, iš jo buvo matyti, kad *KME Germany*

kainos visą kartelio laikotarpį kilo apie 29,9 % per metus. Kitais požiūriais tyrimų rezultatai buvo neįprasti ir KME negalėjo jų paaiškinti.

100. Taigi Bendrasis Teismas tinkamai išnagrinėjo įrodymus, kuriais remiantis ginčijamame sprendime buvo nustatytas konkretus poveikis, ir visus KME argumentus, kuriais buvo ginčijama tokia išvada. Remdamasis konkrečiais, patikimais ir tinkamais įrodymais, kurie rodė gerokai daugiau nei vien tai, kad buvo įgyvendinami susitarimai dėl kainų, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad konkretus poveikis buvo nustatytas.

101. Trečia, Komisija teigia, kad Bendrojo Teismo išvados buvo tinkamai motyvuotos.

102. KME argumentas (kad Bendrasis Teismas, konstatuodamas, jog KME ekonometriniai įrodymai nerodo, kad visas pažeidimas nepadarė poveikio rinkai, nurodė nelogiškus ir netinkamus motyvus ir rėmėsi pradiniu pranešimu, kuris buvo susijęs tik su KME kainomis, bet neužsiminė apie du papildomus pranešimus, susijusius su visu karteliu) grindžiamas neteisingu sprendimo 72 punkto aiškinimu.

103. Bendrajame Teisme KME teigė, kad atlikti jų pačių kainų tyrimai parodė, jog kartelis neturėjo konkretaus poveikio rinkai. Tačiau tiek pradinis tyrimas (į kurį ginčijamame sprendime atsižvelgė Komisija), tiek du papildomi tyrimai (pateikti Bendrajam Teismui) buvo susiję tik su KME vykdomu pardavimu. Sprendimo 72 punkte Bendrasis Teismas, nepriklausomai vertindamas faktus ir įrodymus, atmetė KME argumentus, tvirtindamas, kad vienos įmonės elgesys nėra svarbus vertinant viso kartelio poveikį. Ši logika nėra prieštaringa.

104. Aišku, kad šioje byloje svarbu ištirti viso kartelio poveikį. Pirmojoje instancijoje Komisija pabrėžė, kad kartelio dalyvės skirstė klientus ir buvo nustatyta sistema, pagal kurią prieš apsilankant klientams dalyvės turėjo susisiekti su rinkos lydere kiekvienoje šalyje ir paklausti, kokį kiekį už kokią kainą galima parduoti. Todėl duomenimis apie KME kainas negalima grįsti išvadų apie kitų kartelio dalyvių kainas – pavyzdžiui, kai KME nebandė parduoti prekių klientams remdamosi susitarimu dėl klientų paskirstymo. KME nurodė, kad jos nevykdė susitarimų, tačiau tam, kad jų ekonometriniai tyrimai tai parodytų, jos būtų turėjusios įrodyti, jog nevykdė

susitarimų dėl kiekvieno kliento, priskirto kitai dalyvei. KME net nemėgino to daryti nei Komisijoje, nei Bendrajame Teisme.

105. Paskutiniame skundžiamo sprendimo 72 punkto sakinyje kalbama tik apie pradinį pranešimą, nes KME teigė, kad ginčijamame sprendime neteisingai nepripažįstama šio pranešimo svarba. Papildomų pranešimų ginčijamo sprendimo priėmimo metu dar nebuvo, todėl į juos negalėjo būti atsižvelgta. Bendrasis Teismas neabejotinai išnagrinėjo visus tris ekonometrinius tyrimus, kad galėtų padaryti išvadas dėl KME argumentų, grindžiamų jų kainų analize. Šie argumentai buvo atmesti dėl visiems trims tyrimams būdingos priežasties – jie buvo susiję tik su KME kainomis.

Vertinimas

106. Pirmasis klausimas yra, ar tai, kad Bendrasis Teismas pritarė tiek Komisijos vertinimui, kad šis pažeidimas yra „labai sunkus“, tiek remiantis šiuo vertinimu jos nustatytai pradinei baudai, gali būti pagrįsta vien pažeidimo pobūdžiu (kainų nustatymo ir rinkų pasidalijimo kartelis), nepaisant konkretaus poveikio rinkai įrodymo.

107. Ginčijamame sprendime Komisija pradinę baudą nustatė remdamasi savo išvadomis: a) kad pažeidimas buvo „labai sunkus“ dėl savo: i) pobūdžio; ii) poveikio rinkai; ir iii) geografinės rinkos dydžio; ir b) kad KME rinkos dalis buvo apie tris kartus didesnė už *Outokumpu* arba *Wieland* rinkos dalis. Ji nustatė 58,1 milijono eurų bendrą pradinę baudą – 35 milijonus eurų KME ir po 11,55 milijono eurų kiekvienai kitai bendrovei.

108. Pirmojoje instancijoje KME teigė, kad tiek vertindama pažeidimo sunkumą, tiek paskirstydama pradinę baudą kartelio dalyvėms Komisija neatsižvelgė į konkretų poveikį rinkai; ji tiesiog nurodė, kad poveikis rinkai buvo nustatytas, bet negalėjo būti įvertintas ir kad pradinė bauda pagrįstai galėjo būti paskirstyta remiantis rinkos dalimis. KME iš esmės tvirtino, kad pagal teisės aktus Komisija privalo atsižvelgti į konkretų poveikį rinkai, jeigu jis gali būti įvertintas, kad šiuo atveju jis gali būti įvertintas ir kad KME pateiktas ekonometrinis tyrimas rodė, kad šis poveikis statistiškai buvo nereikšmingas; todėl bendra pradinė bauda turėjo būti nustatyta arčiau žemesniosios atitinkamos skalės

(prasidedančios 20 milijonų eurų už „labai sunkus“ pažeidimus) ribos.

109. Bendrasis Teismas sprendimo 63 punkte išdėstė savo nuomonę, kad „net jei Komisija nebūtų įrodžiusi, kad kartelis turėjo konkretų poveikį rinkai, tai neturėtų jokios reikšmės pažeidimo kvalifikavimui kaip „labai sunkaus“ ir kartu baudos dydžiui“, pateikdamas panašius papildomus argumentus 64 ir 65 punktuose.

110. Procese Teisingumo Teisme KME argumentai daugiausia susiję su vėlesnėmis išvadomis, išdėstytomis skundžiamo sprendimo 66–72 punktuose, kuriuose Bendrasis Teismas „be to“ konstatavo, kad Komisija tinkamai įrodė konkretų kartelio poveikį rinkai.

111. Todėl Komisija teigia, kad apeliacinio skundo pagrindas yra netinkamas, kadangi KME neginčija pagrindinės išvados, išdėstytos 63 punkte; net jeigu jų argumentams dėl konkretaus poveikio rinkai būtų pritarta, išvada dėl „labai sunkaus“ kartelio pobūdžio tebegaliotų ir negalėtų būti panaikinta ta sprendimo dalis, kuria atmestas pirmasis ieškinio pagrindas.

112. Negaliu prikibti prie šios argumentacijos, tačiau nemanau, kad būtų galima pritarti prielaidai, jog KME neginčija 63 punkte nurodytos pagrindinės išvados.

113. Tikra tiesa, kad KME neginčija išvados, jog Komisija turėjo teisę laikyti pažeidimą „labai sunkiu“ remdamasi vien jo pobūdžiu. Iš tiesų jos nurodo (nors ir išnašoje), kad pirmojoje instancijoje jos neginčijo šio teiginio; užuot tai dariusios, jos teigė, kad dėl riboto kartelio konkretaus poveikio rinkai bendra pradinės baudos suma turėjo būti nustatyta arčiau žemesniosios skalės, taikomos „labai sunkiems“ pažeidimams, ribos, t. y. (remiantis gairėmis) 20 milijonų eurų, o ne 58,1 milijono eurų. Tokiomis aplinkybėmis, manau, reikėtų laikytis požiūrio, kad pirmuoju apeliacinio skundo pagrindu KME neišvengiamai (nors, reikia pripažinti, ne taip aiškiai, kaip būtų pageidautina) ginčija Bendrojo Teismo išvadą, jog atsižvelgiant į tai, kad poveikis rinkai nebuvo reikšmingas kvalifikuojant pažeidimą kaip „labai sunkų“, jis taip pat nebuvo reikšmingas nustatant pradinę baudą.

114. Tačiau sutinku, kad jeigu būtų patvirtintos skundžiamo sprendimo 63–65 punktuose išdėstytos išvados, nebūtų jokios prasmės ginčyti vėlesnes išvadas 66–72 punktuose, net jeigu jos ir būtų panaikintos. Iš įvadinių 66 punkto žodžių [36] aišku, kad po jų išdėstytą teiginį Bendrasis Teismas laiko daugiau nei

36 — Kurie, net jeigu jie galėtų kelti abejonių anglų kalba, atitinka sprendimo redakcijoje prancūzų kalba, kuria Bendrasis Teismas parengė sprendimą, nurodytus žodžius *à titre surabondant*.

pakankamu argumentu. Be to, logiška, kad jeigu „už kartelius dėl paties jų pobūdžio skirtinos griežčiausios baudos“, nepaisant konkretaus jų poveikio rinkos kainoms, ir jeigu nustatydama pradinę baudą Komisija greičiau rėmėsi šio poveikio buvimu, o ne tiksliu jo mastu, baudos dydžio negalima ginčyti mėginant įrodyti, kad poveikis buvo ribotas.

115. Komisija taip pat tvirtina, kad šis apeliacinio skundo pagrindas nepriimtinas, nes jis susijęs tik su Bendrojo Teismo atliktu faktinių aplinkybių vertinimu.

116. Šiuo klausimu taip pat nesu visiškai tikra. Atrodo, kad su faktinių aplinkybių vertinimu yra susiję keli KME argumentavimo aspektai – ypač išdėstyti apeliacinio skundo 18–20 ir 22 punktuose ir šios išvados 87 bei 89 punktuose – tačiau kiti yra teisiniai argumentai, nukreipti prieš tariamus skundžiamo sprendimo trūkumus (nors jie galėjo būti tinkamiau suformuluoti). Iš esmės KME teigia, kad esant prieštaravimų dėl iš turimų įrodymų darytinų išvadų Bendrasis Teismas neturėjo tiesiog leisti Komisijai remtis prielaidomis, daromomis remiantis „įrodymais su pagrįsta tikimybe patvirtinančiais, kad kartelis turėjo įtakos rinkai“, o turėjo pareikalauti, jog Komisija bent jau tinkamai paneigtų KME priešpriešinius įrodymus. Kaip paaiškinau 113 punkte, šį argumentą reikia vertinti atsižvelgiant į ginčijamą Bendrojo Teismo išvadą, ne kad konkretus poveikis rinkai buvo nereikšmingas kvalifikuojant pažeidimą kaip „labai sunkų“, o kad jis buvo nereikšmingas ir nustatant pradinę baudą.

117. Todėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo neatmesčiau kaip netinkamo arba kaip nepriimtino dėl to, kad jis susijęs tik su faktinių aplinkybių konstatavimu.

118. Kita vertus, nesiūlau jam pritarti dėl juo keliamų teisės klausimų. Bendrojo Teismo sprendimo 64 punkte išdėstytą teiginį, kad galimas konkretus kartelio poveikis rinkai nėra lemiamas veiksnys nustatant baudos dydį, patvirtina gausi jame cituojama teismų praktika [37]. Toks poveikis tėra vienas iš daugelio veiksnių (neapsiribojant trim, išvardytais gairėse), į kuriuos turi būti atsižvelgiama. Ginčijamame sprendime nustačiusi tam tikrą

37 — Ypač paminėtinos santraukos, pateiktos generalinio advokato J. Mischo išvados byloje *Mo och Domsjö prieš Komisiją* 95 ir paskesniuose punktuose ir Sprendimo *Dalmine prieš Komisiją* 129 ir 130 punktuose (ši išvada ir sprendimas nurodyti skundžiamo sprendimo 64 punkte, cituojamame šios išvados 84 punkte).

poveikį (to KME neneigia), Komisija galėjo naudotis šia išvada kaip vienu iš veiksnių, kuriuo grindžiamas pradinės baudos skaičiavimas. Ir kadangi tai darydama Komisija nedarė prielaidos dėl konkretaus poveikio masto, o priešingai – ji toliau nurodė, kad šis poveikis negali būti tiksliai įvertintas [38], ji negali būti kritikuojama už tai, kad tiksliai nenustatė šio masto, o Bendrasis Teismas negali būti kritikuojamas už tai, kad patvirtino Komisijos požiūrį.

119. Norėčiau pridurti, kad įmonėms nusprendus pateikti jų argumentus patvirtinančius ekonometrinius tyrimus, Komisija, atlikdama bendrąjį vertinimą, be abejonės, privalo tinkamai atsižvelgti į tokius įrodymus. Tačiau jeigu ji nepriima visų tokių įrodymų, norėdama įrodyti priešingai, ji neprivalo pateikti priešpriešinio ekonominio tyrimo.

120. Dar lieka ištirti (kaip nurodžiau 83 punkte), ar tikrindamas ieškinio pagrindą Bendrasis Teismas galėjo nesilaikyti EŽTK ir Chartijoje įtvirtintų reikalavimų.

38 — Visų pirma žr. ginčijamo sprendimo 299–301 ir 314 punktus.

121. Šiuo klausimu pažymėtina, kad neatrodo, jog KME tai teigtų. Nė viena jų apeliacinio skundo penktajame pagrinde cituojama ištrauka nėra paimta iš atitinkamos Bendrojo Teismo sprendimo dalies. Šioje sprendimo dalyje taip pat tikrai nėra vartojama formuluotė, kuriai KME būtent prieštarauja, t. y. nuoroda į Komisijos diskreciją.

122. Dar daugiau, man atrodo, kad Bendrasis Teismas pirmąjį ieškinio pagrindą nagrinėjo taip, kaip jį buvo išdėsčiusios KME.

123. KME argumentas iš esmės buvo grindžiamas tvirtinimu, kad Komisija, remdamasi savo Gairių sąlygomis, privalėjo arba įvertinti konkretų kartelio poveikį rinkai ir remtis tokiu vertinimu, arba visiškai nesiremti poveikiu rinkai. Bendrasis Teismas išnagrinėjo šį argumentą, taip pat (nors ir manė, kad tai nėra būtina) išnagrinėjo tiek Komisijos turimus įrodymus, tiek KME pateiktas vėlesnes ekonometrines ataskaitas ir padarė išvadą, kad negalima kritikuoti to, kad nustatydama pradinę baudą Komisija rėmėsi ir naudojosi poveikiu rinkai. Taigi, nors buvo galima kelti kitus klausimus, pavyzdžiui, susijusius su galimu poreikiu paaiškinti, kodėl bendra

pradinė bauda siekė 58,1 milijono eurų, o ne 20 arba 100 milijonų eurų, tai nebuvo padaryta, ir Bendrasis Teismas nagrinėjo pateiktus klausimus taip, kad jokiu būdu nekiltų minčių, jog jis nesinaudojo visa jurisdikcija, kaip to reikalaujama pagal EŽTK.

Antrasis apeliacinio skundo pagrindas: rinkos dydis

Susijusios skundžiamo sprendimo ištraukos

124. Ginčijamame sprendime Komisija buvo apskaičiavusi atitinkamos rinkos dydį, įtraukdama vamzdžiams gaminti naudojamo vario kainą. Pirmojoje instancijoje KME nurodė, kad taip skaičiuojant nebuvo atsižvelgiama į realią padėtį rinkoje. Faktiškai patys vamzdžių pirkėjai nustato vario, kuris bus naudojamas, kainą, ir ši kaina, sudaranti apie du trečdalius galutinės vamzdžių kainos, paprasčiausia perkeliama jiems. Realų rinkos ekonominį svorį sudarė tik gamybos marža – apie vieną trečdalį 288 milijonų eurų, nurodytų ginčijamame sprendime, vertės.

125. Sprendimo 86–89 punktuose Bendrasis Teismas nurodė, kad Komisija turėjo teisę, bet neprivalėjo, nustatydama pažeidimo sunkumą, kad galėtų apskaičiuoti pradinę baudą, atsižvelgti į rinkos dydį; kad šioje byloje ji į jį atsižvelgė, nors rinkos dydis tebuvo vienas iš veiksnių, į kuriuos ji atsižvelgė; ir kad todėl reikėjo nustatyti, ar Komisija buvo neteisi, kai šiuo atveju atsižvelgė į vario kainą. Bendrojo Teismo išvada pateikta 91–94 punktuose:

„91. <...> nėra jokios pagrįstos priežasties apskaičiuoti apyvartos atitinkamoje rinkoje neatsižvelgiant į tam tikras gamybos išlaidas. Kaip teisingai pažymėjo Komisija, visuose pramonės sektoriuose egzistuoja neišvengiamos galutinio produkto išlaidos, kurių gamintojas negali valdyti, tačiau kurios vis tiek yra esminis visos jo veiklos elementas, todėl nustatant pradinį baudos dydį jos turi būti įtrauktos į apyvartą (šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 5030 ir 5031 punktus). Aplinkybė, kad vario kaina sudaro didelę pramoninių vamzdžių galutinės kainos dalį ar kad vario kainų svyravimo rizika

didesnė nei kitų pirminių žaliavų, tokios išvados nepaneigia.

92. <...> dėl įvairių ieškovių kaltinimų, kuriais tvirtinama, kad, atsižvelgiant į atgrasomojo baudų poveikio tikslą ir vienodo požiūrio principą, būtų prasminga nustatyti baudas atsižvelgiant ne į atitinkamos rinkos apyvartos kriterijų, o į paveikto sektoriaus rentabilumą ar su juo susijusią pridėtą vertę, reikia pripažinti, kad jie netinkami. Visų pirma šiuo atžvilgiu konstatuotina, kad pažeidimo sunkumas nustatomas atsižvelgiant į daugelį kriterijų, kuriuos vertindama Komisija turi didelę diskreciją (2007 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF prieš Komisiją*, T-101/05 ir T-111/05, Rink. p. II-4949, 65 punktas), tačiau privalomo ar baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti, sąrašo nėra (šio sprendimo 64 punkte minėto Sprendimo *Dalmine prieš Komisiją* 129 punktas), ir ne Bendrijos teismas, o Komisija, naudodamasi savo diskrecija vertinti bei atsižvelgdama į vienodo požiūrio principo ir Reglamento Nr. 17 nustatytas ribas, sprendžia, į kokius kriterijus ir statistinius duomenis ji atsižvelgs įgyvendindama politiką, kuri užtikrina EB 81 straipsnyje numatytų draudimų laikymąsi.

93. Neginčytina, kad įmonės ar rinkos apyvarta kaip pažeidimo vertinimo kriterijus neišvengiamai yra netikslus ir netobulas. Jis neleidžia skirti sektorių su didele pridėtine verte nuo sektorių su maža pridėtine verte arba pelningų įmonių nuo mažiau pelningų. Tačiau, nepaisant jos netikslumo, šiuo metu ir Bendrijos teisės aktų leidėjas, ir Komisija bei Teisingumo Teismas konkurencijos teisėje apyvartą laiko tinkamu kriterijumi atitinkamų įmonių dydžiui ir ekonominiam pajėgumui vertinti (žr., be kita ko, šio sprendimo 64 punkte minėto Sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 121 punktą; Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį; 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, p. 1, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40) 10 konstatuojamąją dalį bei 14 ir 15 straipsnius).

94. Atsižvelgiant į visa tai, kas pasakyta, darytina išvada, kad, nustatydama atitinkamos rinkos dydį, Komisija teisingai atsižvelgė į vario kainą.“

Argumentų santrauka

KME apeliacinis skundas

126. KME laikosi nuomonės: kadangi jų teiginiai apie atitinkamos rinkos charakteristikas nebuvo ginčyti skundžiamu sprendimu, apeliacinėje instancijoje jie turi būti laikomi nustatytais faktais. Tačiau jos nurodo, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ir nurodė netinkamus motyvus, nes nepripažino, kad apskaičiuodama rinkos vertę Komisija turi teisę „apyvartą“ aiškinti kaip grynąją apyvartą.

127. Pirma, teismų ir Komisijos praktika rodo, kad apskaičiuodama pradinę baudą Komisija turi atsižvelgti į specifines atitinkamos rinkos arba įmonės savybes. Teismai yra konstatavę, kad ji gali nukrypti nuo savo įprastos praktikos, pagal kurią skaičiavimai atliekami remiantis apyvarta per visus pastaruosius pažeidimo metus, jeigu tokie metai neparodo tikrojo įmonės dydžio ir ekonominės galios bei pažeidimo masto. Kalbėdamas apie maksimalios baudos apskaičiavimą, Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgdama tiek į aplinkybes, tiek į baudų sistemos tikslus Komisija turi įvertinti numatomą poveikį tam tikrai įmonei, ypač atkreipdama dėmesį į apyvartą, atspindinčią tikrąją įmonės ekonominę padėtį pažeidimo metu. Naujausioje praktikoje Komisija dažnai naudojasi Gairėse numatyta galimybe nukrypti nuo taisyklės, pagal kurią atsižvelgiama į pardavimą per visus pastaruosius ūkinius metus, kuriais buvo daromas pažeidimas, jeigu tokį nukrypimą pateisina specifinės bylos faktinės aplinkybės arba kiti išorės veiksniai. O Bendrasis Teismas yra konstatavęs, kad Komisija, vertindama tikrą ekonominį pajėgumą padaryti didelės žalos, gali remtis duomenimis, susijusiais su apyvarta ir rinkos dalimi, išskyrus atvejus, kai dėl tam tikrų aplinkybių, pavyzdžiui, rinkos charakteristikų, pastebimai sumažėja tokių duomenų reikšmė ir tenka atsižvelgti į kitus veiksnius.

128. Antra, dėl to, kad vario kaina priklauso vien nuo kliento sprendimo pirkti tam tikrą dieną, varinių vamzdžių pramonė yra unikali ir negali būti lyginama su kitomis pramonės šakomis, kaip varis negali būti lyginamas su kitais gamybos veiksniais (pavyzdžiui, energija, vandeniu ir įranga), kurių kainas sutartimis nustato gamintojas ir atitinkamas tiekėjas. Tačiau Bendrasis Teismas padarė neteisingą išvadą, kad nebuvo tinkamo pagrindo apskaičiuojant baudą į kartelio paveiktos rinkos dydį neįtraukti vario kainos. Taip jis pažeidė ir nediskriminavimo principą, pagal

kurį skirtingos situacijos turi būti vertinamos skirtingai, ir proporcingumo principą. Kalbant apie pastarąjį, KME bauda sudarė apie 2 % visos jų pasaulinės apyvartos 2002 m., 40 % jų apyvartos EEE pramoninių vamzdžių rinkoje remiantis visa kaina, įskaitant varį, 80 % jų perdirbimo paslaugų apyvartos šioje rinkoje, 42 % jų konsoliduoto bendrojo veiklos pelno 2003 m. ir 16 % jų konsoliduotos grynosios vertės 2003 m. birželio mėnesį.

129. Trečia, jeigu Komisija būtų skyrusi KME baudą už kartelį toje pačioje rinkoje iki 2007 m. ir jeigu ji būtų apskaičiavusi rinkos vertę remdamasi visa tų metų apyvarta, pradinė bauda būtų buvusi daug didesnė tik dėl didelio vario kainų pakilimo nuo 2003 m. iki 2007 metų.

130. Ketvirta, Bendrasis Teismas klydo remdamasis savo Sprendimu *Cimenteries CBR* [39]: toje byloje susijusias gamybos sąnaudas, pavyzdžiui, transportavimo ir maišų tiekimo sąnaudas, kontroliavo kartelio dalyvės, o šioje byloje vamzdžių gamintojai vario kainos nekontroliavo. Be to, jis klydo remdamasis teismų praktika, kuria Komisijai suteikiama diskrecija pasirinkti veiksnius, kuriais remdamasi ji nustato pažeidimo sunkumą, paprastai įskaitant apyvartą, kadangi visos kainos apyvarta nėra reikšmingas pažeidimo sunkumo rodiklis pramoninių vamzdžių rinkoje. Naudodamasi savo diskrecija pasirinkti šiuos veiksnius Komisija negali remtis tokiais veiksniais, kurie, atsižvelgiant į tam tikrus ekonominių aplinkybių ypatumus, neturi nieko bendra su pažeidimo sunkumu. Bendrasis Teismas sprendime nepatikrino, ar Komisijos taikyti kriterijai buvo susiję ir tinkami.

Komisijos atsiliepimas

131. Komisija nurodo, kad KME teiginiai apie vario kainų nustatymą ir pramoninių vamzdžių pardavimą nėra nustatyti faktai apeliaciniame procese. Bendrajam Teismui nereikėjo spręsti šių klausimų. Jo išvados nepatvirtina, kad kartelio dalyvės yra metalo pirkimo agentės, kaip jas apibūdina KME, ir pirmojoje instancijoje Komisija aiškiai nurodė, jog dėl skundžiamame sprendime galiausiai pateiktų motyvų KME teiginiai, kad jos dažnai veikė kaip savo klientų agentės, yra nereikšmingi. Kaip paaiškino Komisija, nesvarbu, kur klientas faktiškai pirko varį ir prašė KME jį perdirbti, metalo kaina nebūtų

39 — Nurodyta skundžiamo sprendimo 91 punkte.

įtraukta į KME apyvartą. Bet kuriuo atveju Bendrojo Teismo išvados dėl pramoninių vamzdžių rinkos nesuderinamos su teiginiu, kad pramoninių vamzdžių gamintojos tuo pat metu prekiavo ir konkurencingoje vario rinkoje, ir kartelinėje perdirbimo rinkoje; tėra viena rinka – pramoninių vamzdžių.

132. Bendrasis Teismas atmetė KME teiginį, kad pramoninių vamzdžių rinka yra unikali dėl gamybos kainų kontrolės nebuvimo ir nereikia nuspręsti dėl išsamių KME teiginių. Sprendimo 91 punkte jis nurodė, kad nėra jokios pagrįstos priežasties rinkos apyvartą apskaičiuoti neatsižvelgiant į tam tikras gamybos išlaidas, ir konstatavo faktą, kad visuose pramonės sektoriuose egzistuoja neišvengiamų galutinio produkto išlaidų, kurių gamintojas negali valdyti, tačiau kurios vis tiek yra esminis visos jo veiklos elementas. Šios išlaidos negali būti neįskaičiuojamos į apyvartą nustatant pradinę baudą. Aplinkybė, kad vario kaina sudaro didelę pramoninių vamzdžių galutinės kainos dalį arba kad vario kainų svyravimo rizika didesnė nei kitų pirminių žaliavų, tokios išvados nepaneigia.

133. Šiuo apeliacinio skundo pagrindu Teisingumo Teismo tiesiog prašoma kitaip įvertinti tai, ar pramoninių vamzdžių pramonė yra unikali. KME pakartoja savo pirmojoje instancijoje išdėstytus teiginius apie sutartines klientų teises, susijusias su vario kaina, vario kainos dydį, palyginti su visa vamzdžio kaina, ir vario kainų svyravimus. Toks argumentas ne tik nėra priimtinas – iš tikrųjų niekas neišskiria pramoninių vamzdžių gamintojų iš kitų gamintojų, perkančių pirmines žaliavas, komunalines paslaugas arba įrenginius. Jokia dominuojančios padėties neužimanti įmonė negali kontroliuoti naudojamų gaminių kainų. Visos sutartys sudaromos pačių gamintojų pasirinkimu – šiuo atveju nauda gaunama perkeliant vario kainų svyravimų riziką klientui.

134. 93 punkte Bendrasis Teismas pripažino, kad įmonės apyvarta rinkoje kaip pažeidimo vertinimo kriterijus neišvengiamai yra netikslus ir netobulas. Jis pritarė, kad remiantis apyvarta negali būti skiriami sektoriai su didele ir maža pridėtine verte arba pelningos ir mažiau pelningos įmonės. Vis dėlto jis nurodė, kad

konkurencijos teisėje apyvarta yra tinkamas kriterijus vertinti įmonių dydį ir ekonominę galią. KME, priešingai, remdamosi savo argumentais tik prašo Teisingumo Teismą nesutikti su Bendrojo Teismo vertinimu šiuo klausimu. Šis vertinimas, pareikštas po ilgų diskusijų procesiniuose dokumentuose ir per posėdį, pasvertas ir juo apyvartos objektyvumui suteikta pirmenybė prieš galimus nesibaigiančius ginčus, subjektyvumą ir nenuspėjamumą, kurie galėtų atsirasti priėmus KME pasiūlymą dėl išlaidų, kurių nekontroliuoja kartelio dalyvės, išskaitymo.

135. Bendrojo Teismo vertinimas buvo teisingas. Teisingumo Teismas ypač turėtų nesutikti su KME pasiūlymu perskaičiuoti baudą remiantis 2002 m. arba 2003 m. duomenimis. Tokie argumentai gali būti teikiami tik Bendrajam Teismui.

„nėra jokios pagrįstos priežasties apskaičiuoti apyvartą atitinkamoje rinkoje neatsižvelgiant į tam tikras gamybos išlaidas“, kad „visuose pramonės sektoriuose egzistuoja neišvengiamų galutinio produkto išlaidų, kurių gamintojas negali valdyti, tačiau kurios vis tiek yra esminis visos jo veiklos elementas, todėl nustatant pradinį baudos dydį jos turi būti įtrauktos į apyvartą“ ir kad „aplinkybė, kad vario kaina sudaro didelę pramoninių vamzdžių galutinės kainos dalį ar kad vario kainų svyravimo rizika didesnė nei kitų pirminių žaliavų, tokios išvados nepaneigia“. 93 punkte jis padarė išvadą, kad, „nepaisant jos netikslumo, šiuo metu ir Bendrijos teisės aktų leidėjas, ir Komisija bei Teisingumo Teismas konkurencijos teisėje apyvartą laiko tinkamu kriterijumi atitinkamų įmonių dydžiui ir ekonominiam pajėgumui vertinti“. Galiausiai 94 punkte Bendrasis Teismas nurodė: „Atsižvelgiant į visa tai, kas pasakyta, darytina išvada, kad <...> Komisija teisingai atsižvelgė <...>“.

Vertinimas

136. Kalbėdama apie Bendrojo Teismo vykdytos priežiūros tinkamumą, Komisija pažymi, kad (pateikdamos penktąjį apeliacinio skundo pagrindą, bet darydamos nuorodą į antrojo ieškinio pagrindo nagrinėjimą pirmojoje instancijoje) KME nurodo skundžiamo sprendimo 92 punktą, kuriame Bendrasis Teismas rėmėsi Komisijos diskrecija. Tačiau 91 punkte Bendrasis Teismas patvirtino, kad

137. Esminis klausimas yra tai, ar Komisija, kaip vieną iš kriterijų pažeidimo sunkumui vertinti naudodama rinkos dydį (t. y. pardavimo apimtis, o ne geografinį dydį), turėtų

kiekvienu atveju remtis visa kaina, ar ji gali remtis tik ta kainos dalimi, kuriai pažeidėjos gali daryti įtaką.

138. KME neteigia, kad niekada neturėtų būti atsižvelgiama į rinkos dydį arba kad visais atvejais klaidinga remtis visa kaina, bet teigia, kad varinių vamzdžių rinka turi specifinių savybių, dėl kurių šiuo atveju taip elgtis nėra teisinga. Todėl jos mano, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ir netinkamai argumentavo, kai konstatavo, jog bendra apyvarta buvo tinkamas rinkos dydžio matas.

139. Mano nuomone, Komisija teisingai teigia, kad KME prašymai Teisingumo Teismui didele dalimi yra susiję su išvadų dėl faktinių aplinkybių, susijusių su rinkos savybėmis, darymu, o jų daryti apeliacinėje instancijoje jis neturi teisės. Bendrasis Teismas kaip faktus konstatavo tik tai, kad „vario kaina sudaro didelę pramoninių vamzdžių galutinės kainos dalį“ ir kad „vario kainų svyravimo rizika didesnė nei kitų pirminių žaliavų“. KME nėra nurodžiusios, kad tai konstatuodamas Bendrasis Teismas iškraipė aiškią įrodymų prasmę. Todėl įvertinti, ar Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą arba nurodė netinkamus motyvus, reikia remiantis šiomis faktinėmis aplinkybėmis.

140. Iš esmės savo teisinę išvadą Bendrasis Teismas grindžia keturiomis išvadomis: į bet kurios rinkos dydį, matuojamą pardavimo apimtimi, įskaičiuojamos tam tikros išlaidos, kurių negali kontroliuoti gamintojai; šiuo požiūriu pramoninių vamzdžių rinkos savybės nėra išskirtinės; Komisija turi tam tikrą laisvę pasirinkti, į kokius veiksnius atsižvelgti; ir bendroji apyvarta yra priimtinas, nors ir netobulas, kriterijus nustatant įmonių dydį ir ekonominę galią.

141. Šioje argumentacijoje trūkumų nematau. Tiesa, kad Sprendime *Cimenteries CBR*, kuriuo rėmėsi Bendrasis Teismas, kalbama apie papildomas išlaidas, kurios, be jokios abejonės, buvo ne tokios reikšmingos kaip vario kaina šioje byloje, tačiau reikšmingumo skirtumas netrukdo plėtoti esamos teismų praktikos, įtraukiant reikšmingesnes išlaidas. Dar daugiau, atrodo neišvengiama, kad apyvartos dalis, kurią sudaro žaliavos, skirtinguose sektoriuose labai skiriasi. Jeigu kai kuriais atvejais būtų leidžiama atsižvelgti į bendrąją apyvartą, tačiau kitais atvejais tai būtų draudžiama, būtinai reikėtų nustatyti tam tikrą ribą, ko gera, grynosios ir bendrosios apyvartos santykio, kuri lemtų skirtingą vertinimą. Tačiau tokią ribą būtų labai sudėtinga taikyti ir dėl jos kiltų nesibaigiančių bei neišsprendžiamų ginčų, įskaitant pareiškimus dėl nevienodo požiūrio. Be to, nereikia pamiršti, kad ginčijamame sprendime nėra aiškaus tiesioginio matematinio ryšio tarp rinkos dydžio

ir bendros pradinių baudų sumos, o Bendrasis Teismas pats konstatavo, kad rinkos dydis tebuvo vienas iš Komisijos taikytų veiksnių. Tokiomis aplinkybėmis neatrodo nepagrįsta pripažinti, kad Komisija gali remtis „netiksliu“, tačiau lengvai taikomu rodikliu nustatydama rinkos dydį kaip vieną iš kriterijų, taikomų pažeidimo sunkumui nustatyti. Bet kuriuo atveju KME nenurodė jokio tinkamo pagrindo daryti išvadą, kad Bendrasis Teismas *padarė teisės klaidą*, nes laikėsi požiūrio, jog Komisija galėjo taip elgtis.

142. Dabar pereisiu prie klausimo, ar nagrinėdamas bylą pirmąja instancija Bendrasis Teismas tinkamai patikrino antrąjį ieškinio pagrindą, atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką.

143. Pirmiausia, tiesa, kad Bendrasis Teismas argumentuodamas nurodė, jog „pažeidimo sunkumas nustatomas atsižvelgiant į daugelį kriterijų, kuriuos vertindama Komisija turi didelę diskreciją“, ir kad „ne Bendrijos teismas, o Komisija, naudodamasi savo diskrecija <...> sprendžia, į kokius kriterijus ir statistinius duomenis ji atsižvelgs“. Apeliacinio skundo penktajame pagrinde teigdamos, kad Bendrasis Teismas rodė „pernelyg didelį palankumą“ Komisijos diskrecijai, KME remiasi bent jau pirmąja iš šių ištraukų.

144. Tačiau iš antrojo apeliacinio skundo pagrindo, kuriuo KME teigia, kad „naudodamasi savo diskrecija pasirinkti veiksnius, kuriais remdamasi nustato karteliu padaryto pažeidimo sunkumą, Komisija negali remtis tokiais veiksniais, kurie, atsižvelgiant į tam tikrus ekonominių aplinkybių ypatumus, neturi nieko bendra su pažeidimo sunkumu“; aišku, jog KME iš esmės pripažįsta esant tokią diskreciją, tik nesutinka su Bendruoju Teismu dėl jos apimties. Man atrodo, kad tai negali būti tinkamas pagrindas teigti, jog Bendrasis Teismas, peržiūrėdamas ginčijamą sprendimą, nepasinaudojo visa jurisdikcija.

145. Tiesa ir tai, kad atitinkamos Bendrojo Teismo išvados, išdėstytos jo sprendimo 91–93 punktuose, yra trumpos. Tačiau tai nebūtinai reiškia, kad jos rodo, jog argumentai nebuvo kruopščiai išnagrinėti. Priešingai, ilgas KME argumentų išdėstymas (75–82 punktai) ir Komisijos argumento, kad rinkos dydis nėra reikšmingas nustatant baudos dydį, atmetimas (88 punkte) aiškiai rodo, kad antrasis ieškinio pagrindas buvo kruopščiai tikrinamas. Bendrojo Teismo išvados visiškai

atitinka išvadą, kad jis suformavo savo požiūrį dėl vario kainų įtraukimo apskaičiuojant rinkos dydį, siekiant nustatyti pažeidimo sunkumą, tinkamumo, ir, mano nuomone, KME nepateikė jokių įtikinamų argumentų, kad būtų suabejota tokia išvada.

Trečiasis apeliacinio skundo pagrindas: procentais išreikštas padidinimas dėl trukmės

Susijusios skundžiamo sprendimo ištraukos

146. Pirmojoje instancijoje trečiajame ieškinio pagrinde KME teigė, kad jeigu gairėse numatyta galimybė padidinti baudą *iki* 10 % per metus (taigi nuo 0 % iki 10 %) dėl pažeidimo trukmės, Komisija turėjo pakoreguoti šį didinimą, atsižvelgdama į nevienodą kartelio intensyvumą per jo galiojimo laikotarpį ir į tai, kad jis neturėjo poveikio kainoms, užuot taikydama vienodą maksimalų dydį – „po 10 % už kiekvienus metus, t. y. iš viso 125 %“. Bendrasis Teismas atmetė šį teiginį kaip nepagrįstą. Skundžiamo sprendimo 100–104 punktuose jis konstatavo, kad:

„100. <...> padidinti baudą dėl trukmės galima ne tik tuomet, kai yra tiesioginis ryšys tarp trukmės ir padidintos [40] žalos Bendrijos tikslams, kurių siekiama konkurencijos normomis (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, T-203/01, Rink. p. II-4071, 278 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

101. Be to, iš gairių matyti, kad Komisija nėra numačiusi kokios nors sąsajos ar tarpusavio priklausomybės tarp pažeidimo sunkumo ir pažeidimo trukmės vertinimo.

102. Atvirkščiai, visų pirma, iš gairių struktūros matyti, kad, nustatant pradinę baudą, jose numatytas paties pažeidimo sunkumo vertinimas. Antra, pažeidimo sunkumas nagrinėjamas atsižvelgiant į atitinkamos įmonės požymius, pirmiausia į jos dydį ir padėtį atitinkamoje rinkoje, o dėl to gali būti pakoreguota pradinė bauda, įmonės suskirstytos į kategorijas ir nustatyta konkreti pradinė

40 — Žr. 43 išnašą.

suma. Trečia, į pažeidimo trukmę atsižvelgiama nustatant pagrindinę baudą ir, ketvirta, gairėse numatyta galimybė atsižvelgti į sunkinančias bei lengvinančias aplinkybes, kurios leidžia keisti baudos dydį, be kita ko, pagal pasyvų ar aktyvų atitinkamų įmonių vaidmenį darant pažeidimą.

baudą 125 %. Taip nuspręsdama Komisija nenukrypo nuo gairėse nustatytų taisyklių. Galiausiai Pirmosios instancijos teismas mano, kad šiuo atveju aptariamas 125 % padidinimas nėra akivaizdžiai neproporcingas."

Argumentų santrauka

103. Tai reiškia, kad vien aplinkybė, jog Komisija pasiliko galimybę už kiekvienus pažeidimo metus padidinti baudą, o tai ilgai trunkančių pažeidimų atveju gali siekti iki 10 % pagal pažeidimo sunkumą nustatytos sumos, visiškai neįpareigoja jos nustatyti šį padidinimą atsižvelgiant į veiksmų, susijusių su karteliu, intensyvumą ar į kartelio poveikį arba į pažeidimo sunkumą. Naudodamasi savo diskrecija (žr. šio sprendimo 36 punktą), Komisija turi nuspręsti, kokį padidinimą ji ketina taikyti už pažeidimo trukmę.

KME apeliacinis skundas

147. KME teigia, kad Bendrojo Teismo argumentacija yra neaiški, nelogiška ir netinkama, kadangi jis nenurodo jokios aiškios taisyklės.

104. Šiuo atveju visų pirma ginčijamo sprendimo 335 ir 340 konstatuojamosiose dalyse Komisija nustatė, kad KME grupė dvylika metų ir dešimt mėnesių dalyvavo darant pažeidimą, o tai yra ilga trukmė gairių prasme, ir todėl padidino

148. Gairių 1 punkto B dalies aiškinimas ir taikymas dažnai aptariami teismų praktikoje, tačiau joje nesuformuluoti aiškūs kriterijai, remdamasi kuriais už ilgiau nei 5 metus trukusį pažeidimą Komisija turi pakoreguoti pradinę baudą nuo 0 % iki 10 % už pažeidimo metus. Atrodo, kad joje tiesiog nurodoma, jog didinti baudą dėl pažeidimo trukmės galima ne tik tais atvejais, kai nustatomas tiesioginis ryšys tarp pažeidimo trukmės ir didesnės

žalos Bendrijos tikslams, kurių siekiama konkurencijos teisės normomis – kitaip tariant, pradinė bauda gali būti didinama dėl trukmės, net jeigu žala tikslams, kurių siekiama konkurencijos teisės normomis, nepadidėja tiesiogiai dėl šio veiksnio arba jos visai nepadaroma. Šis požiūris tikriausiai yra klaidingas.

149. Pirma, jis prieštarauja aiškiai 1 punkto B dalies formuluotei, pagal kurią veiksmingos sankcijos skiriamos už apribojimus „turinčius ilgalaikės neigiamos įtakos vartotojams“. Taigi, pati Komisija įtvirtino reikalavimą, kad būtų tiesioginis ryšys tarp trukmės ir neigiamo poveikio, kurio buvimas jau seniai pripažįstamas teismų praktikoje. Bendrasis Teismas yra konstatavęs, kad jeigu Komisija nustato pradinę baudą pagal pažeidimo sunkumą, atsižvelgdama į konkretų poveikį rinkai, reikia „visiškai įrodyti, kad tokį poveikį kartelis darė per visą egzistavimo laikotarpį“, o priešingu atveju pradinė bauda turi būti sumažinama [41].

150. Antra, nurodydamas, kad Gairėse Komisija nėra numačiusi kokios nors sąsajos ar tarpusavio priklausomybės tarp pažeidimo sunkumo ir pažeidimo trukmės vertinimo, Bendrasis Teismas pritarė Komisijos argumentui, jog padidinimo dėl pažeidimo trukmės dydis rodo tik pažeidimo trukmę, o ne jo sunkumą, taigi į visus veiksnius, susijusius su pažeidimo intensyvumu, atsižvelgiama jau vertinant jo sunkumą. Tačiau Bendrasis Teismas neištyrė, ar vertindama pažeidimo sunkumą Komisija tinkamai atsižvelgė į tai, kad skirtingu metu kartelio intensyvumas ir veiksmingumas buvo nevienodas ir kad buvo reikšmingų įtampos bei susitarimų nesilaikymo laikotarpių. Užuot pritaręs Komisijos teiginiui, kad ji nenorėjo kartelio dalyvių naudai į tas pačias aplinkybes atsižvelgti du kartus, Bendrasis Teismas ginčijamu sprendimu turėjo patikrinti, ar taip iš tiesų buvo. Iš tikrųjų Komisija du kartus neatsižvelgė į nevienodą intensyvumą, įskaitant du neveikimo laikotarpius: vieną kartą – nustatydama pradinę baudą atsižvelgdama į sunkumą, ir antrą kartą – nustatydama didinimą dėl trukmės.

151. Trečia, Bendrasis Teismas padarė loginę klaidą, kai darė išvadą, kad 10 % padidinimas per metus atitinka Gairėse įtvirtintus principus, tiesiog todėl, kad Gairėse numatytas padidinimas iki 10 % per metus. Tokia išvada būtų buvusi teisinga, jeigu Gairėse būtų numatytas 10 % (o ne *iki* 10 %) padidinimas.

41 — 2006 m. balandžio 5 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Degussa prieš Komisiją*, T-279/02, Rink. p. II-897, 247 ir 254 punktai.

Tačiau Komisijos diskrecija nustatyti sankcijas tarp didžiausios ir mažiausios vertės nėra neribota, todėl ji privalo paaiškinti savo sprendimą remdamasi kiekvienos bylos ypatybėmis, o teismai turi kontroliuoti tokius sprendimus. Bendrasis Teismas neturėjo patvirtinti maksimalaus padidinimo pirmiausia neįvertinęs, kaip Komisija pasinaudojo diskrecija.

152. Galiausiai Bendrasis Teismas taip pat klaidingai konstatavo, kad pradinės baudos padidinimas 125 % nebuvo akivaizdžiai neproporcingas. Ginčijamame sprendime Komisija pripažino, kad kartelio intensyvumas ir veiksmingumas buvo nevienodi ir kad buvo reikšmingų įtampos bei susitarimų nesilaikymo laikotarpių, tačiau vis tiek maksimaliai padidino baudą dėl pažeidimo trukmės. Taigi KME būtų skirta tokia pati bauda, net jeigu per visą kartelio veikimo laikotarpį būtų išlaikytas visas kartelio intensyvumas ir veiksmingumas. Nepripažindamas tokios tikrovės ir į ją neatsižvelgdamas, taip pat nepakoreguodamas Komisijos nustatyto padidinimo, Bendrasis Teismas pažeidė proporcingumo ir vienodo požiūrio principus.

153. Todėl KME mano, kad skundžiamas sprendimas šiuo klausimu turėtų būti panaikintas ir Teisingumo Teismas turėtų pasinaudoti neribota jurisdikcija nustatyti tinkamą mažesnį procentais išreikštą padidinimą dėl trukmės, ir iš naujo nustatyti pradinę baudą, taigi ir visą baudos dydį.

Komisijos atsiliepimas

154. Komisija tvirtina, kad Bendrasis Teismas nustatė, jog ji neprivalėjo nustatyti baudos padidinimo dėl pažeidimo trukmės atsižvelgdama į kartelio intensyvumą arba poveikį ar į pažeidimo sunkumą. KME apeliacinio skundo pagrinde paprasčiausia nesutinka su tokiu vertinimu ir prašo Teisingumo Teismo vietoj jo nustatyti savo vertinimą; todėl šis pagrindas yra nepriimtinas.

155. Bendrasis Teismas aiškiai ir logiškai paaiškino jos vertinimą, taip atsakydamas į visus KME teisinius argumentus. Jis konstatavo, kad didinti baudą dėl trukmės galima ne tik tais atvejais, kai yra tiesioginis ryšys tarp trukmės ir didesnės žalos Bendrijos tikslams, kurių siekiama konkurencijos teisės normomis. Paskui jis paaiškino, kad Gairėse nėra nustatytos sąsajos arba tarpusavio priklausomybės tarp pažeidimo sunkumo ir pažeidimo

trukmės vertinimo. Priešingai, jose nustatyti keturi atskiri etapai. Komisija privalo:

a) įvertinti pažeidimo sunkumą ir nustatyti pradinę baudą;

b) išanalizuoti pažeidimo sunkumą atsižvelgdama į kiekvienos įmonės požymius, o dėl to gali būti pakoreguota pradinė bauda;

c) atsižvelgti į pažeidimo trukmę ir nustatyti pagrindinę baudą, ir

d) atsižvelgti į sunkinančias bei lengvinančias aplinkybes, kurios leidžia keisti baudos dydį.

156. Taigi trečiajame etape didinant baudą dėl trukmės nėra būtina atsižvelgti į pažeidimo sunkumą, su karteliu susijusių veiksmų intensyvumą arba kartelio poveikį. Kadangi KME argumentai, kad bauda turėjo būti didinama mažiau nei 10% už kiekvienus metus, buvo grindžiami vien tokiais veiksniais, jie buvo nepagrįsti. Vis dėlto Bendrasis Teismas nusprendė, kad taip apskaičiuotas padidinimas 125% nebuvo akivaizdžiai neproporcingas.

157. Dabar KME teigia, kad vertinimas buvo neteisingas ir kad Teisingumo Teismas turėtų nustatyti savo vertinimą. Tačiau „<...> Teisingumo Teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą, patikrina, ar, pirma, (Bendrasis Teismas) teisiškai teisingai atsižvelgė į visus veiksnius, kurie yra esminiai nustatant konkrečios veiklos sunkumą <...> antra, jis patikrina, ar (Bendrasis Teismas) pakankamai atsakė į visus ieškovės nurodytus argumentus, dėl kurių reikia sumažinti arba panaikinti baudą. <...> Kalbant apie nurodytą baudos neproporcingumą <...> Teisingumo Teismas, apeliacinio proceso metu spręsdamas teisės klausimus, teisingumo sumetimais negali (Bendrojo Teismo), kuris naudodamasis savo visiška jurisdikcija sprendžia dėl įmonėms už (ES) teisės pažeidimus paskirtų baudų sumų, vertinimo pakeisti savuoju“ [42].

158. Taigi trečiasis KME apeliacinio skundo pagrindas yra nepriimtinas. Be to, dėl Bendrojo Teismo nurodytų priežasčių jis yra nepagrįstas.

42 — 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *British Sugar prieš Komisiją*, C-359/01 P, Rink. p. I-04933, 47 ir 48 punktai.

159. Kalbėdama apie Bendrojo Teismo atlikto patikrinimo tinkamumą Komisija pažymi, kad (pateikdamos penktąjį apeliacinio skundo pagrindą, bet darydamos nuorodą į trečiojo ieškinio pagrindo nagrinėjimą pirmojoje instancijoje) KME cituoja sprendimo 103 punktą, kuriame Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į gaires, kalba apie Komisijos diskreciją, susijusią su padidinimu, taikomu dėl pažeidimo trukmės. Tačiau 100 punkte Bendrasis Teismas jau yra padaręs principinę išvadą, kad „padidinti baudą dėl trukmės galima ne tik tuomet, kai yra tiesioginis ryšys tarp trukmės ir padidintos [43] žalos Bendrijos tikslams, kurių siekiama konkurencijos normomis“. Kalbėdamas apie KME argumentą, kad priimdama gaires Komisija nusistatė apribojimus šiuo klausimu, 102 punkte Bendrasis Teismas paaiškino šių gairių sistemą ir 103 punkte padarė teigiamą išvadą, jog „tai reiškia, kad vien aplinkybė, jog Komisija pasiliko galimybę už kiekvienus pažeidimo metus padidinti baudą, o tai ilgai trunkančių pažeidimų atveju gali siekti iki 10 % pagal pažeidimo sunkumą nustatytos sumos, visiškai neįpareigoja jos nustatyti šį padidinimą atsižvelgiant į veiksmų, susijusių su karteliu, intensyvumą ar į kartelio poveikį arba į pažeidimo sunkumą. Naudodamasi savo diskrecija <...> Komisija turi nuspręsti, kokį padidinimą ji ketina taikyti už pažeidimo trukmę.“ Taigi Bendrasis Teismas išnagrinėjo KME teiginį, kad Komisija, priimdama gaires, buvo tam tikru būdu save apribojusi, ir patvirtino, kad taip nebuvo.

Vertinimas

160. Netikėtas šio apeliacinio skundo pagrindo (ir atitinkamo pirmojoje instancijoje nurodyto pagrindo, taip pat netgi atitinkamos ginčijamo sprendimo dalies) bruožas yra tai, kad paaiškėja, jog visa problema kyla vien dėl elementarios aritmetinės klaidos, kuri matoma skundžiamame sprendime, nors atrodo, kad nė vienas su šia byla susijęs asmuo jos nepastebėjo.

161. Nuo pat pradžių KME skundėsi, kad jai skirta bauda dėl pažeidimo trukmės buvo padidinta 125 % – toks padidinimas, jų manymu, yra pernelyg didelis. Komisija šios prielaidos niekaip neginčijo (akivaizdu, kad dėl to netikrinęs ją pripažino Bendrasis Teismas) ir atrodo, kad ji netgi manė, jog ginčijamu sprendimu iš tiesų padidino KME baudą 125 %. Vis dėlto tai – netiesa.

162. Kad bauda buvo padidinta gerokai mažiau, akivaizdu neatliekant sudėtingų skaičiavimų. Jeigu suma padidinama 100 %, ji padvigubinama; todėl jeigu ji padidinama 125 %, ji tampa daugiau negu dvigubai didesnė. Tačiau jeigu palygintume bendras sumas, skirtas

43 — Išnaša svarbi tik tekstui anglų kalba.

visai KME grupei skundžiamo sprendimo 17 ir 19 punktuose, (atitinkamai 35 milijonai eurų ir 56,88 milijono eurų) [44], matytume, kad dėl 19 punkte aprašyto padidinimo pradinė bauda padidėjo mažiau negu dvigubai. Iš tikrųjų faktiškai bauda padidėjo 62,5 % [45] – lygiai dvigubai mažiau negu buvo nurodoma, manoma arba pripažįstama per visą procesą. Tiesą sakant, Komisija KME elgesį laikė dalyvavimu dviejuose atskiruose pažeidimuose – viename penkerių metų trukmės ir viename penkerių su puse metų trukmės, todėl iš viso dėl trukmės bauda buvo padidinta mažiau negu *Outokumpu* ir *Wieland*, nors visi dalyviai šia veikla užsiėmė ne trumpiau kaip dvylika metų ir dešimt mėnesių [46].

163. Tai, kad nebuvo pastebėtas 22 milijonų eurų skirtumas, kelia susirūpinimą [47]. Galbūt KME apskaitininkai nepatikrino ginčijamame sprendime pateiktų skaičiavimų arba nematė reikalo atkreipti į juos dėmesio, o jų teisininkai galbūt neturėjo reikiamų skaičiavimo įgūdžių arba nepatikrino apskaičiuotų dydžių taip, kaip nurodžiau ankstesniame punkte. Galbūt Komisija taip pat niekada (nei apskaičiuodama baudą, nei teismo proceso metu) nepatikrino šių skaičių. Jeigu (nepanašu, kad taip būtų) iš tiesų ketinta padidinti baudą iš viso 62,5 %, bent jau atrodytų, kad už baudos nustatymą ir už gynybą pagal KME ieškinį iškeltoje byloje atsakingi asmenys Komisijoje nebendravo tarpusavyje.

44 — Šios išvados 26 punktas.

45 — Tiksliau ji padidėjo šiek tiek daugiau negu 62,5 %, nes atlikusi skaičiavimus Komisija suapvalino gautą sumą nuo 56,875 milijono eurų iki 56,88 milijono eurų; tačiau vėliau, pritaikius 30 % sumažinimą, buvo atliktas kompensuojamasis suapvalinimas iki mažesnio skaičiaus. Atrodo, kad visos Komisijos ginčijamame sprendime nurodytos sumos buvo suapvalintos 10 000 eurų tikslumu.

46 — Kadangi KME grupė buvo suformuota tik 1995 m. (nors ją sudarančios įmonės dalyvavo kartelyje visą tą laikotarpį), Komisija visą baudą padalijo į dvi lygias dalis: vieną už laikotarpį nuo 1988 m. iki 1995 m. – ji buvo paskirstyta įvairioms įmonėms; o kitą už laikotarpį nuo 1995 m. iki 2001 m. – ji skirta visai grupei. Pirmąją dalį Komisija padidino 70 %, o antrąją – 55 %, taigi (kaip, atrodo, ji manė) iš viso 125 %. Tiek ji padidino pradines *Outokumpu* ir *Wieland* skirtas baudas (žr. 16 išnašą). Tačiau iš tikrųjų pusę sumos padidinus vienokia procentine dalimi, o kitą pusę – kitokia, visa suma padidėja ne tokių dviejų procentinių dalių suma, o vidurkiu. Tai taptų aiškiau, jeigu įsivaizduotume, kad kiekviena pusė padidinama tokia pačia procentine dalimi, pavyzdžiui 55 %. Akivaizdu, kad bendrai visa suma padidinama tik 55 %, o ne 110 %.

47 — Jeigu pradinė 35 milijonų eurų dydžio bauda būtų buvusi padidinta 125 %, ji būtų padidėjusi iki 78,75 milijono eurų –21,87 milijono eurų daugiau negu dabar nustatyti 56,88 milijono eurų.

164. Bet kuriuo atveju galutinis rezultatas yra toks, kad nors *Outokumpu* ir *Wieland* skirtos baudos tame skaičiavimo etape iš tiesų buvo padidintos 125 % (bendra šiek tiek mažesnė nei 10 % už pažeidimo metus suma), KME skirtos baudos tebuvo padidintos 62,5 % (šiek tiek mažiau nei 5 % per metus), nors jos dalyvavo kartelyje (kaip grupė arba kaip skirtingos bendrovės) tokį patį laikotarpį [48]. Panašu, kad tai rodo ginčijamo sprendimo trūkumą, kurį, jeigu jis būtų buvęs pastebėtas, būtų galėjusios ginčyti *Outokumpu* arba *Wieland*, arba dėl kurio Bendrasis Teismas būtų padidinęs baudą KME.

165. Tačiau kyla klausimas, kokį poveikį tai turi šiam apeliacinio skundo pagrindui?

166. Mano nuomone, dėl to šis pagrindas tampa netinkamas. Iš tiesų atrodo, kad dėl to negalioja pirminis ieškinio, pateikto pirmojoje instancijoje, pagrindas, o Komisijos argumentai kartu su Bendrojo Teismo išvadomis nesvarbūs. KME teigia, kad Komisija už numanomą (daugiau kaip) dvylikos su puse metų laikotarpį neturėjo taikyti maksimalaus 10 % padidinimo už pažeidimo metus – t. y. baudą iš viso padidinti 125 %. Komisija taip nepasielgė, ir daugiau šio klausimo nereikėtų nagrinėti.

167. Tiesa, teoriškai būtų įmanoma atskirai nagrinėti klausimą, ar Komisija turėjo taikyti maksimalų 10 % per metus padidinimą taip, kaip ji tai padarė – kad iš viso bauda būtų padidinta 62,5 %. Tačiau tiek Bendrojo Teismo nurodyti motyvai, tiek KME argumentai apeliaciniame skunde grindžiami prielaida, kad bauda iš viso padidinta 125 %. Nagrinėti šį klausimą remiantis tuo, kokie būtų buvę šie motyvai ir argumentai, jeigu būtų atsižvelgta į tikrąjį padidinimą, būtų tik spėliojimas.

168. Būtų galima sakyti, kad tai, jog Bendrasis Teismas nepastebėjo neatitikimo, patvirtino KME poziciją, jog teisminė priežiūra buvo netinkama. Tačiau Bendrasis Teismas tik grindė savo sprendimą prielaida, kurią patvirtino abi šalys. Dar daugiau, jeigu Bendrasis Teismas būtų nustatęs, kad ši prielaida yra klaidinga, rezultatas negalėjo būti palankus

48 — Mano skaičiavimu, jeigu KME skirta bauda būtų padidinta tiek pat, visa joms skirta bauda po vėlesnio sumažinimo 30 % būtų siekusi 55,125 milijono eurų (35 + 125 % = 78,75; 78,75 – 30 % = 55,125), o ne 39,81 milijono eurų. Tuomet ši suma, prireikus galėjo būti padalyta santykiu 7:5,5, atsižvelgiant į du laikotarpius nuo 1988 m. iki 1995 m. ir nuo 1995 m. iki 2001 metų.

KME – todėl jos negali teigti, kad jų teisėms buvo kaip nors pakenkta.

Ketvirtasis apeliacinio skundo pagrindas: baudos sumažinimas dėl bendradarbiavimo

Susijusios skundžiamo sprendimo ištraukos

169. Ginčijamu sprendimu Komisija sumažino *Outokumpu* skirtą baudą, atsižvelgdama į tai, kad ji pateikė įrodymų, dėl kurių atsirado galimybė nustatyti, kad pažeidimas truko dvylika metų ir dešimt mėnesių, o ne tik ketverius metus. Dėl sumažinimo *Outokumpu* skirta bauda tapo tokio dydžio, kokio ji būtų buvusi, jeigu dėl trukmės ji būtų padidinta tik 40 %, o ne 125 %.

170. Pirmojoje instancijoje pateikto ieškinio ketvirtojo pagrindo ketvirtoje dalyje KME tvirtino, kad pažeisdama gaires bei teisingumo ir vienodo požiūrio principus Komisija tinkamai neatsižvelgė į jų indėlį nustatant visą pažeidimo trukmę. Kadangi KME pirmos pateikė Komisijai lemiamų įrodymų (o ne vien informacijos) apie du pažeidimo laikotarpius (nuo 1988 m. gegužės mėnesio iki 1992 m. lapkričio mėnesio ir nuo 1998 m. gegužės mėnesio iki 1999 m. pabaigos), joms skirta bauda už šiuos laikotarpius turėjo būti sumažinta tiek pat, kiek sumažinta *Outokumpu* skirta bauda.

171. Bendrasis Teismas atmetė šį argumentą sprendimo 123–133 punktuose:

„123. <...> visų pirma konstatuotina, kad pagal 1996 m. pranešimą dėl bendradarbiavimo nei *Outokumpu*, nei ieškovėms nustatytos galutinės baudos negalėjo būti sumažintos daugiau kaip 50 %, nes jos nepranešė Komisijai apie pažeidimą, kol ši pradėjo patikrinimus, per kuriuos išsiaiškino pakankamai priežasčių pažeidimo tyrimo procedūrai, po kurios buvo priimtas ginčijamas sprendimas, pradėti.

124. Taip pat neginčytina, kad būtent 2001 m. gegužės 30 d. *Outokumpu* memorandumu Komisija pirmą kartą buvo informuota apie visą kartelio trukmę. Iš tikrųjų, remdamasi bendrovės *Mueller Industries* anksčiau pateikta informacija, Komisija galėjo įrodyti pažeidimo egzistavimą tik nuo 1994 m. gegužės mėnesio iki 1998 m. gegužės mėnesio. Tačiau ieškovės teigia, kad

remdamasi būtent jų 2002 m. spalio mėnesį Komisijai atsiųsta informacija pastaroji galėjo galutinai įrodyti kartelio egzistavimą nuo 1988 m. gegužės mėnesio iki 1992 m. lapkričio mėnesio ir nuo 1998 m. gegužės mėnesio iki 1999 m. pabaigos.

125. Nustačiusi papildomą pažeidimo trukmę, pažeidėjoms skirtas pradines baudas Komisija galėjo padidinti 125 %, o ne 40 % pagal gairių B skyriaus 1 punktą. Todėl įmonėms, kurios Komisijai pateikė informaciją apie papildomą pažeidimo trukmę, kilo rizika, kad jų pradinės baudos gali būti papildomai padidintos 85 %.

126. Taigi 1996 m. pranešimui dėl bendradarbiavimo būdingas paradoksas, nes įmonei, kuriai taikomas minėto pranešimo D skyrius ir kuri Komisijai pateikia naujos informacijos, kyla rizika būti griežčiau nubaustai nei tuo atveju, jeigu ji šios informacijos Komisijai nebūtų pateikusi. Gairių 3 punkto šešta įtrauka, pagal kurią „aktyvus įmonės bendradarbiavimas tyrimo metu, nepatenkantis į (1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo) taikymo sritį“, gali būti laikomas lengvinančia aplinkybe, leidžia pašalinti šį paradoksą.

127. Šiuo atveju taikydama gairių 3 punkto 6 įtrauką, nors to ir nepaminėjusi, Komisija faktiškai atleido *Outokumpu* nuo baudos, kiek tai susiję su papildoma pažeidimo trukme, apie kurią Komisija nežinojo tol, kol negavo 2001 m. gegužės 30 d. *Outokumpu* memorandumo (ginčijamo sprendimo 386 konstatuojamoji dalis).

128. Todėl reikia patikrinti, ar Komisija turėjo arba pagal gairių 3 punkto šeštą įtrauką, arba vadovaudamasi vienodo požiūrio principu ir ieškovėms sumažinti baudą už informaciją, susijusią su 1988–1992 metų ir 1998–1999 metų laikotarpiais, kurią jos pateikė Komisijai daugiau kaip šešiolika mėnesių vėliau už *Outokumpu*.

129. Visų pirma šiuo atžvilgiu primintina, kad, taikydama lengvinančias aplinkybes, Komisija turi diskreciją (2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mannesmannröhren–Werke prieš Komisiją*, T-44/00, Rink. p. II-2223, 307 punktas).

130. Reikia pabrėžti, kad atleidimo nuo baudų logikai būdinga tai, kad gali būti atleidžiamas tik vienas iš kartelio narių, nes kartelių viduje siekiama sukurti netikrumą, taip skatinant apie juos pranešti Komisijai. Toks netikrumas kaip tik atsiranda dėl to, kad kartelio dalyviai žino, jog nuo baudos galės būti atleistas tik vienas jų, pranešęs apie kitų narių dalyvavimą darant pažeidimą, ir taip keldamas grėsmę, kad jiems bus skirtos griežtesnės bausmės.

131. Tokioje, kaip antai nagrinėjama, situacijoje, kai Komisija žino apie kartelio egzistavimą, bet nežino tam tikrų esminių aplinkybių, leidžiančių nustatyti visą šio pažeidimo trukmę, ypač prasminga pasinaudoti tokiu mechanizmu, visų pirma siekiant išvengti, kad pažeidėjai nesusitartų nuslėpti minėtas aplinkybes.

132. Tokia situacija skiriasi nuo tos, kai Komisija jau turi įrodymų, bet nori juos papildyti. Tokiu atveju baudos sumažinimas pažeidėjams, o ne vienos įmonės atleidimas nuo baudos, pateisinamas tuo, kad siekiama ne atskleisti aplinkybę, dėl kurios nustatyta bauda gali būti padidinta, o surinkti kiek įmanoma įrodymų Komisijos gebėjimui įrodyti nagrinėjamus faktus sustiprinti.

133. Dėl tariamo nevienodo *Outokumpu* ir ieškovių vertinimo pakanka pažymėti, kad jos nebuvo panašioje padėtyje, nes pirmoji daugiau kaip metais anksčiau už ieškoves pateikė Komisijai informacijos dėl papildomos aštuonerių su puse metų kartelio galiojimo trukmės."

Argumentų santrauka

KME apeliacinis skundas

172. KME pažymi, kad lengvinančia aplinkybe, susijusia su „bendradarbiavimu ne pagal 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo", užpildyta 1996 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo spraga (kuri buvo panaikinta 2002 m.), užtikrinant, kad bendrovei, kuri pateikia Komisijai įrodymų apie anksčiau jai nežinomus faktus, susijusius su pažeidimo sunkumu ir (arba) trukme, nebūtų skiriama griežtesnė bauda nei tuo atveju, jeigu ji nebūtų pateikusi tokių įrodymų. Tokia bendrovė

iš dalies atleidžiama nuo baudos dėl tų pažeidimo aspektų, kurių Komisija anksčiau nežinojo ir kuriuos ji leido Komisijai nustatyti. Iš esmės pasinaudoti šia nuostata gali tik viena bendrovė. Kadangi KME neginčijo šio principo, Bendrasis Teismas patikrino, ar Komisija turėjo „ir ieškovėms sumažinti baudą už informaciją, susijusią su 1988–1992 metų ir 1998–1999 metų laikotarpiais, kurią jos pateikė Komisijai daugiau kaip šešiolika mėnesių vėliau už *Outokumpu*“, remdamasis klaidingu jų ieškinio aiškinimu.

173. KME teigia, kad galimi du alternatyvūs šios lengvinančios aplinkybės taikymo kriterijai: ji taikoma bendrovei, kuri pirmoji Komisijai pateikia: a) *informacijos*; arba b) *įrodymų*, kurių ji anksčiau neturėjo ir kurie yra susiję su pažeidimo sunkumu arba trukme. Jų manymu, tinkamas yra antrasis kriterijus, ir Bendrasis Teismas, spręsdamas, kuriai iš dviejų bendradarbiaujančių kartelio dalyvių – *KME* ar *Outokumpu* – turi būti taikoma ši lengvinanti aplinkybė, klaidingai pritaikė pirmąjį kriterijų. Jų pozicija pagrįsta toliau išdėstytais argumentais:

i) atitinkamose 2002 m. ir 2006 m. pranešimų dėl bendradarbiavimo nuostatose[49] aiškiai nurodoma, kad tik ta įmonė, kuri pateikia Komisijai įrodymus (o ne tik informaciją), gali būti iš dalies atleista nuo baudos;

ii) po 2002 m. ir 2006 m. pranešimų dėl bendradarbiavimo Komisija nekeitė savo baudų skyrimo politikos, todėl ji neturėtų aiškinti 1996 m. pranešime nurodyto „bendradarbiavimo ne pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo“, nederindama su 2006 m. pranešimu;

iii) remiantis 2002 m. ir 2006 m. pranešimais dėl bendradarbiavimo, tai, kad Komisija gali turėti tam tikros informacijos apie kartelio veiklą, neužkerta kelio visiškai atleisti atleidimo nuo baudų programos pareiškėją nuo baudų, net jeigu tokia informacija yra pakankama atlikti patikrinimą vietoje (tačiau nepakankama nustatyti pažeidimą); taip pat ir tai, kad Komisija gali turėti informacijos apie antikonkurencinę veiklą tam tikrą laikotarpį (įskaitant kartelio dalyvės suteiktą nepatvirtintą i*nformaciją*), neturėtų užkirsti kelio iš dalies atleisti atleidimo nuo

49 — Žr. 13 išnašą.

baudų programos pareiškėją nuo baudos, jeigu jis vėliau suteikia pakankamų tokios veiklos *įrodymų*, remdamasi kuriais Komisija gali nustatyti kartelio veiklą tuo laikotarpiu;

iv) galiausiai įmonės būtų gerokai mažiau linkusios bendradarbiauti su Komisija, jeigu jos bijotų baudų už laikotarpius, dėl kurių vienintelės suteikia reikalingų įrodymų; jeigu KME nebūtų bendradarbiavusios, Komisija nebūtų galėjusi nustatyti tęstinio pažeidimo nuo 1988 m. iki 2001 m.; pagrindas, kuriuo remiantis atitinkama lengvinanti aplinkybė už 1988–1993 m. ir 1999–2001 m. laikotarpius buvo taikoma *Outokumpu*, už tuos pačius laikotarpius buvo taikytinas ir KME; todėl nebuvo teisinga bausti KME, kurios suteikė Komisijai anksčiau jos neturėtų įrodymų, susijusių tiek su pažeidimo trukme, tiek su jo sunkumu, už ilgesnį pažeidimą, kurį Komisija galėjo nustatyti (o ne tik įtarti buvus) tik dėl KME bendradarbiavimo.

174. Todėl KME Teisingumo Teismo prašo panaikinti tą skundžiamo sprendimo dalį, kur Bendrasis Teismas nekonstatavo, kad KME atžvilgiu turėtų būti sumažintas trukmės koeficientas, taikomas skaičiuojant pradinę baudą už laikotarpius nuo 1988 m. gegužės mėnesio iki 1992 m. lapkričio mėnesio ir nuo 1998 m. gegužės mėnesio iki 1999 m. pabaigos, nepanaikino atitinkamos ginčijamo sprendimo dalies ir atitinkamai neperskaičiavo baudos naudodamasis neribota jurisdikcija.

Komisijos atsiliepimas

175. Komisija teigia, kad Bendrasis Teismas aiškiai ir logiškai paaiškino jos vertinimą, kada turėtų būti taikomas dalinis atleidimas nuo baudų (o ne baudos sumažinimas dėl bendradarbiavimo), atsakydamas į visus KME teisinius argumentus. Sprendimo 123–127 punktuose jis paaiškino, kad atskleisdama visą kartelio veiklos trukmę *Outokumpu* Komisijai suteikė galimybę padidinti jai skirtą pradinę baudą 85 %, nors didžiausias dėl bendradarbiavimo taikomas baudos sumažinimas siekė 50 %. Šį paradoksą Komisija išsprendė sumažindama *Outokumpu* skirtą baudą suma, atitinkančia dalinį atleidimą nuo baudos už papildomą jos atskleistą laikotarpį. 131 ir 132 punktuose Bendrasis Teismas paaiškino, kuo tokia padėtis skiriasi nuo įmonių, kurios tik teikia įrodymus, susijusius su

kartelio galiojimo laikotarpiu, apie kurį Komisija jau žino.

176. KME Teisingumo Teismo prašo pakeisti Bendrojo Teismo vertinimą kriterijumi, kuriam KME teikia pirmenybę. Toks prašymas ne tik yra nepriimtinas; Bendrojo Teismo vertinimas yra akivaizdžiai teisingas, o KME – akivaizdžiai klaidingas. Suteikdama Komisijai nežinomos informacijos *Outokumpu* atskleidė visą kartelio trukmę ir Komisija pirmą kartą galėjo atlikti tyrimą bei ieškoti įrodymų, kurie patvirtintų, kad kartelio veikla truko visą tą laikotarpį. Neatskleidus šios informacijos nebūtų buvę galimybių priimti sprendimo dėl pažeidimo, vykusio neaišku kiek metų. KME tik pateikė įrodymų, kurie, nors Komisija jų dar ir neturėjo, buvo susiję su jau žinomais (buvusiais *Outokumpu* jau atskleistu laikotarpiu) pažeidimo elementais, todėl jie neturėjo tokios esminės įtakos tyrimui. Komisija jau vykdė tyrimą ir ieškojo kartelio trukmės įrodymų, kuriuos galbūt būtų gavusi net ir be KME pagalbos. KME palengvino Komisijos darbą, tačiau tik tiek.

177. KME daromas skirtumas tarp informacijos ir įrodymų nėra aiškus. Iš tikrųjų *Outokumpu* pateikta „informacija“ taip pat buvo įrodymai. Skundžiamo sprendimo 124 punkte nurodytas 2001 m. gegužės 30 d. *Outokumpu* memorandumas ginčijamame sprendime buvo panaudotas kaip įrodymas. KME pateiktais įrodymais, priešingai, Komisijai aiškiai suteikta informacija apie tam tikrus kartelio elementus. Lemiama aplinkybė yra tai, ar kuria nors „informacija“ arba „įrodymais“ pirmą kartą atskleidžiamas kartelio veiklos pavojingumui arba trukmei įtakos turintis elementas, kurio nebūtų buvę galima ištirti be „informaciją“ arba „įrodymus“ pateikusios įmonės pagalbos.

178. Dar daugiau, KME nebūtų iš dalies atleistos nuo baudos pagal 2002 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo, kuriuo jos remiasi. Šiuo pranešimu numatyta iš dalies atleisti nuo baudų įmonę, kuri „pateikia įrodymų apie Komisijai iki tol nežinomus faktus, kurie tiesiogiai susiję su įtariamo kartelio veiklos pavojingumu ar trukme“. KME pateikti įrodymai buvo susiję su Komisijai iki tol žinomais faktais, t. y. su visa kartelio veiklos trukme.

179. Alternatyvus KME nurodytas kriterijus dubliuotų (ir padarytų netinkamą) kriterijų, susijusį su baudos sumažinimu dėl bendradarbiavimo, numatytu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriuje, pagal kurį bendrovei, teikiančiai „informaciją, dokumentus arba kitus įrodymus, kurie iš esmės padeda nustatyti pažeidimą“, skirta bauda mažinama nuo 10 % iki 50 %. Remiantis KME nurodytu kriterijumi atleidimas nuo baudos būtų

taikomas tuo atveju, kai pranešime dėl bendradarbiavimo aiškiai numatytas ne didesnis nei 50 % sumažinimas – taip būtų sugriauta pranešimu dėl bendradarbiavimo sukurta sistema. Už bendradarbiavimą KME buvo tinkamai atlyginta sumažinant baudą 30 % – tokį sprendimą patvirtino Bendrasis Teismas ir jis neginčijamas apeliaciniu skundu.

pateiktų argumentų pobūdį. Dėl skundo, kad už bendradarbiavimą KME reikėjo iš dalies atleisti nuo baudos, o ne „tik“ sumažinti jai skirtą baudą, Bendrasis Teismas bet kuriuo atveju konstatavo, kad tai būtų neteisinga, ir nurodė, pavyzdžiui, 132 punkte, kad „baudos sumažinimas pažeidėjams, o ne vienos įmonės atleidimas nuo baudos pateisinamas tuo, kad nebesiekiama atskleisti aplinkybės, dėl kurios nustatyta bauda gali būti padidinta“.

Vertinimas

180. Kalbėdama apie Bendrojo Teismo vykdytos priežiūros tinkamumą, Komisija pažymi, kad (pateikdamos penktąjį apeliacinio skundo pagrindą, bet darydamos nuorodą į ketvirtojo ieškinio pagrindo nagrinėjimą pirmojoje instancijoje) KME remiasi skundžiamo sprendimo 115 punktu, kuriame Bendrasis Teismas nurodė, jog gairėse nesant jokių privalomų nurodymų Komisija turėjo tam tikrą su lengvinančiomis aplinkybėmis susijusių sprendimų laisvę, ir 129 punktu, kuriame jis dar kartą pastebėjo, kad Komisija šiuo klausimu turi diskreciją. Tačiau šios pastabos išdėstytos atsižvelgiant į KME teiginį, kad, neatsižvelgusi į tam tikras lengvinančias aplinkybes, Komisija pažeidė gairių 3 punktą. Bendrasis Teismas turėjo spręsti, ar šie teiginiai buvo susiję su klausimais, dėl kurių Komisija buvo save apribojusi gairėmis, ar kuriais ji buvo išsaugojusi diskreciją. Tai nerodo, jog nebuvo užtikrinta tinkama teisminė priežiūra, o tik atspindi KME pirmojoje instancijoje

181. Pažymėtina, kad jeigu ginčijamu sprendimu KME skirta bauda būtų sumažinta tiek, kad faktiškai būtų panaikintas padidinimas dėl trukmės už iš viso šešerių metų ir vieno mėnesio laikotarpius, apie kuriuos, kaip jos teigia, yra pateikusios Komisijai „lemiamos reikšmės įrodymų“, rezultatas turėtų būti toks pats kaip taikant padidinimą tik už likusius pažeidimo šešerius metus ir devynis mėnesius. Jeigu metinė norma būtų likusi 10 % (kaip ir kitoms dalyvėms), tai reikštų, jog bauda būtų padidinta 67,5 %, t. y. 5 % daugiau, negu iš viso faktiškai (ir galbūt per neapsižiūrėjimą) buvo padidinta [50]. Taigi dar kartą

50 — Žr. 161 ir paskesnius punktus.

pakartosiu, jog atrodytų tikėtina, kad jeigu Bendrasis Teismas būtų visiškai atsižvelgęs į situaciją, galbūt rezultatas nebūtų buvęs palankus KME, net jeigu šis jų argumentas būtų patvirtintas.

182. Esant tokioms aplinkybėms galėtų būti laikomasi nuomonės, kad šį klausimą galima spręsti laikantis tokio paties požiūrio, kurio laikytis pasiūliau trečiojo apeliacinio skundo pagrindo atžvilgiu, ir konstatuoti, jog šis pagrindas (kartu su pirmojoje instancijoje nurodytais argumentais) yra netinkamas. Tačiau šiuo atveju man atrodo, kad klausimas, ar su KME turėjo būti elgiamasi tarsi jos nebuvo dalyvavusios kartelyje per laikotarpius, apie kuriuos jos pateikė Komisijai įrodymų, nėra neatsiejamas nuo padidinimo procentinio dydžio klausimo, todėl jis gali būti nagrinėjamas atskirai.

183. KME argumentas faktiškai grindžiamas trimis teiginiais – norint, kad argumentas būtų patvirtintas, iš esmės turi būti nustatytas visų šių teiginių teisingumas: a) informacija, kuria atskleidžiamas pažeidimo laikotarpis, turėtų būti skiriama nuo įrodymų, kuriais patvirtinama, kad pažeidimas buvo daromas tuo laikotarpiu; b) jeigu viena šalis pirmiausia suteikia informaciją, o kita šalis vėliau pateikia įrodymų, būtent pastarajai turėtų būti taikomas atleidimas nuo baudos už tokį laikotarpį; ir c) kalbant apie laikotarpius nuo 1988 m. gegužės mėnesio iki 1992 m. lapkričio mėnesio ir nuo 1998 m. gegužės mėnesio iki 1999 m. pabaigos, KME pateikė įrodymų, o *Outokumpu* anksčiau tebuvo pateikusi informaciją.

184. Dėl a punkto sutinku su Komisija, kad negalima tinkamai atskirti informacijos (apie kurią kalbėdamos KME, atrodo, turi omenyje prisiminimais grindžiamus teiginius) nuo įrodymų (kalbėdamos apie juos, atrodo, turi omenyje dokumentus arba kitus materialius daiktus, iš kurių galima daryti išvadas). Iš tikrųjų informacija suteikia įrodymų (priešingu atveju per teismo procesą niekada nebūtų galima išklausyti liudytojų parodymų), o įrodymai suteikia informacijos (be kurios jie būtų nieko verti). Todėl Bendrasis Teismas nesuklydo, kai laikėsi nuomonės, kad *Outokumpu* ir KME įnašai buvo vienodai naudingi Komisijos tyrimui.

185. Kalbant apie b punktą, net jeigu apskritai informacija ir įrodymai dėl savo pobūdžio negali būti skiriami pagal naudingumą tyrimui, visiškai įmanoma, kad konkrečiame tyrime skirtingos pagalbos (nesvarbu, ar ji susijusi su „informacijos“, ar su „įrodymų“ pateikimu) naudingumas gali labai skirtis. Todėl gali būti, kad viena kartelio dalyvė pateikia informacijos arba įrodymų apie pažeidimo laikotarpį, kurie yra tokie neaiškūs ir neįtikinami, kad nesuteikia Komisijai jokios realios naudos, o kita dalyvė vėliau pateikia išsamios informacijos arba įrodymų, kurie

turi lemiamos reikšmės nustatant, kad pažeidimas buvo daromas per nurodytą laikotarpį. Tokiu atveju neatrodytų netinkama, kad Komisija dėl to sumažintų baudą, rodydama palankumą tai dalyvei; o jeigu ji taip pasielgtų pirmenybę teikdama pirmajai dalyvei, būtų visiškai suprantama, jeigu antroji dalyvė paprašytų Bendrojo Teismo persvarstyti tokį sprendimą pasinaudojant neribota jurisdikcija, nors rezultatas priklausytų nuo to, kaip Bendrasis Teismas vertintų faktines aplinkybes. Bet kuriuo atveju neabejotina, kad remiantis „atleidimo nuo baudų logika“, apie kurią Bendrasis Teismas kalba sprendimo 130 punkte, labiau linkstama atsilyginti tik pirmajai dalyvei, kuri pateikia reikiamos informacijos arba įrodymų.

186. Kalbant apie c punktą, klausimas, ar KME „įrodymai“ turėjo lemiamos reikšmės sudarant Komisijai galimybę padaryti išvadą, kad kartelis veikė per nurodytus laikotarpius, o remiantis anksčiau *Outokumpu* pateikta informacija nebuvo galima daryti tokios išvados, yra klausimas dėl fakto, kuris negali būti apeliacinio skundo objektas. Dar daugiau, iš skundžiamo sprendimo 128 ir 131–133 punktų aišku, kad Bendrasis Teismas šiuo klausimu konstatavo, jog *Outokumpu* pateikė esminės informacijos, pagal kurią buvo galima nustatyti visą pažeidimo trukmę, o KME daugiau kaip po 16 mėnesių ją papildė įrodymais, kuriais remiantis Komisijai buvo paprasčiau nustatyti šiuos faktus. Remiantis tokiu faktų vertinimu, negali būti jokių abejonių, kad Bendrasis Teismas, atmesdamas ketvirtojo KME ieškinio pagrindo ketvirtą dalį, nepadarė teisinės klaidos.

187. Galiausiai, kalbant apie priežiūros, kurią vykdė Bendrasis Teismas, tinkamumą, neabejotina, kad Bendrojo Teismo pareiškimai dėl Komisijos diskrecijos sprendžiant atsižvelgimo į lengvinančias aplinkybes klausimą niekaip nesutrukdė jam tinkamai išnagrinėti KME argumentus ir į juos atsakyti ir kad savo išvadą jis padarė tikrai įvertinęs jam pateiktus faktus bei argumentus.

Bylinėjimosi išlaidos

188. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Šiuo atveju manau, kad apeliacinį skundą reikia atmesti. Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas. Todėl KME turėtų būti nurodyta sumokėti Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

Išvada

189. Atsižvelgdama į pateiktus samprotavimus, manau, kad Teisingumo Teismas turėtų:

— atmesti apeliacinį skundą ir

— priteisti iš *KME Germany AG*, *KME France SAS* ir *KME Italy SpA* Komisijos bylinėjimosi išlaidas.